Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Брокерська діяльність на валютному ринку: вітчизняний та зарубіжний досвід»

Студента 2 курсу 8м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Фінансове брокерство» Соколова Вадима Васильовича

Науковий керівник
канд. екон. наук, Серажим Юліан Віталійович

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук, Гербич Людмила Анатоліївна

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП……...3

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ……...5

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ……27

2.1. Аналіз брокерської діяльності на вітчизняному валютному ринку……...27

2.2. Аналіз брокерської діяльності на зарубіжному валютному ринку……...36

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ……41

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ……..49

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……...53

ДОДАТКИ

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі банки виконують безліч функцій, які включають в себе і випуск цінних паперів, і кредитування і різного роду залучення коштів, але крім знайомих усім стандартних функцій, банк також може виступати в якості професійного посередника на ринку цінних паперів, виконуючи роль брокера. Саме тому брокерські операції - це один з важливих і цікавих видів банківських операцій.

Попит на брокерські послуги зростає з кожним роком, все більше число клієнтів довіряє цю роботу «Альфа-Банк» (АТ). Однак світлі перспективи розвитку брокерської діяльності можуть бути затьмарені численними ризиками, які мають істотний вплив на фінансовий результат. Розуміння того, що недооцінка можливих ризиків при здійсненні брокерських операцій в умовах ринку, часто призводить до зниження конкурентоспроможності банку, втрати фінансових активів і зменшення кінцевого результату діяльності, обумовлює актуальність даної роботи.

Метою дослідження є розробка рекомендації з управління брокерського обслуговування на сучасному ринку банківських продуктів і послуг на прикладі «Альфа-Банк» (АТ).

Для досягнення цієї мети були сформульовані такі **завдання**:

1) розглянути існуючі поняття про брокерської діяльності, і визначити які ризики виникають при здійсненні брокерських операцій;

2) оцінити фінансовий стан «Альфа-Банк» (АТ);

3) проаналізувати брокерське обслуговування і розробити рекомендацію в області брокерського обслуговування.

Об'єктом дослідження є аналіз брокерського обслуговування «Альфа-Банк», а **предметом дослідження** – теоретико-методичні засади забезпечення брокерського обслуговування.

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові праці, рекомендації та нормативні документи НБУ з

питань брокерської діяльності банків. В основу дослідження покладено загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: абстрактно-логічний – для аналізу фахової літератури, теоретичного узагальнення й формування висновків щодо сутності фінансової транспарентності брокерської діяльності банку та напрямків її розширення; декомпозиції – для розкриття мети дослідження та постановки завдань; методи аналізу та синтезу – для дослідження рівня брокерської діяльності банків України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з питань регулювання кредитної діяльності банків; офіційні дані Національного банку України; фінансова звітність банків; монографічні дослідження та наукові публікації з досліджуваної проблеми.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані Національним банком України при внесенні змін та доповнень до Постанови №373 «Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» від 24.10.2011 р. Практичні рекомендації стосовно форматів представлення кількісної та якісної інформації про кредитну діяльність можуть бути корисними для банків при формуванні ними власних сайтів.

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Соколов В. В. Брокерська діяльність на валютному ринку: вітчизняний та зарубіжний досвід //Бізнес-процеси у кредитно-фінансових установах. Зб. наук. ст. студ. денної та заочної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – Київ: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2020. – 426 с..

Обсяг та структура роботи. Робота складається з 3 розділів, вступу, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Обсяг роботи складає 59 сторінки. В роботі представлено 4 таблиці, 3 рисунки, використано 32 наукових джерела та 3 додатки.

РОЗДІЛ 1. СУТНІСТЬ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ

Активними учасниками фінансових ринків є банки, які виконують ряд операцій: випускають і купують цінні папери, а так само виступають в якості професійних посередників - дилерів і брокерів. Однією з найбільш поширених операцій на ринку є брокерські операції [7]. Банк здійснює брокерське обслуговування фізичних та юридичних осіб. Виконуючи брокерські операції, банки переслідують такі цілі, як розширення спектра операцій (для залучення клієнтів) і постійна робота на фінансових ринках (для набуття професійних навичок). Головною метою залишається отримання додаткового прибутку [8].

Брокерською діяльністю називають цивільно-правові угоди з цінними паперами за дорученням клієнта між біржовим посередником і клієнтом (від імені клієнта і за його рахунок; від імені клієнта і за свій рахунок; від свого імені і за рахунок клієнта) [7].

Дана діяльність здійснюється брокерськими фірмами, брокерськими конторами і незалежними брокерами. Брокером називають професійного учасника ринку цінних паперів. Брокер виконує доручення клієнтів в порядку їх надходження [19].

Суб'єктами брокерських операцій виступають фізичні і юридичні особи. Об'єктами є цінні папери (корпоративні акції, векселі та облігації), похідні фінансові інструменти та грошові кошти [19].

Брокерська діяльність пов'язана з біржовим ринком цінних паперів, на якому проводиться первинне (аукціон) і вторинне розміщення. Клієнт проводить купівлю цінних паперів на біржі за допомогою брокера. На біржовий ринок цінних паперів допускаються цінні папери тільки в електронній бездокументальній формі, але вони можуть мати паперові дублікати. Брокер надає послуги з купівлі-продажу іноземної валюти на

валютному ринку, клієнти можуть здійснювати операції з продавцями чи покупцями валюти [40].

Банки як брокери купують цінні папери на первинних і вторинних торгах; продають цінні папери на вторинних торгах; здійснюють довірче управління портфелями цінних паперів. брокерські операції банку на користь клієнтів враховуються на рахунку «Кошти клієнтів по брокерським операціям з цінними паперами та іншими фінансовими активами». Цей рахунок внутрішньобанківський, а це значить, що операції по ньому проводяться без участі клієнтів, але за їх рахунок і за їх дорученням. Заборонено перерахування грошових коштів з одного особового рахунку на інший. За дебетом цього рахунку відображаються повернення суми за невиконаним брокерським договором при купівлі цінних паперів; перераховуються суми одержаного купонного доходу від продажу купонних облігацій; витрачені суми при виконанні брокерських договорів про покупку купонних держоблігацій. За кредитом: перераховані суми по брокерським договорами на оплату цінних паперів; надійшли суми від реалізації або погашення цінних паперів; що надійшли суми купонного доходу від перепродажу купонних держоблігацій [34].

Професійний учасник ринку цінних паперів зобов'язаний:

– вести облік грошових коштів кожного клієнта (що знаходяться на спеціальному рахунку) і звітувати перед клієнтом;

– реєструвати клієнта на біржі і привласнювати спеціальні коди для здійснення операцій;

– особисто виконувати доручення клієнтів, за винятком випадку передоручення здійснення операцій іншому брокеру;

– відшкодувати клієнтові збитки в порядку, встановленому законодавством;

– виконувати доручення клієнтів у порядку їх надходження;

– доводити до відома клієнтів всю необхідну інформацію;

– при укладенні договору на брокерське обслуговування письмово повідомити клієнта про ризики;

– видати довідки про сплачені податки, про ціну придбаних паперів і т.д.;

– подавати звітність, не пізніше поставленого законодавством терміну, яка включає інформацію про підсумки своєї фінансово-господарської діяльності за минулий квартал, а також обсяг та кількість укладених угод [17].

Права професійного учасника ринку цінних паперів:

– надавати консультаційні послуги з питань придбання цінних паперів та інших інвестицій;

– використання в своїх інтересах грошових коштів клієнта, що знаходяться на спеціальному брокерському рахунку, якщо це передбачено договором про брокерське обслуговування;

– надання клієнту в позику грошові кошти або цінні папери для здійснення операцій купівлі-продажу цінних паперів за умови надання клієнтом забезпечення;

– стягування відсотків по наданню позик;

– стягнення на грошові кошти та цінні папери, які служили забезпеченням, в разі несплати в строк відсотків або неповернення в строк суми позики;

– виступати андеррайтером при розміщенні емісійних цінних паперів;

– здійснювати інші фінансові операції [17].

Головними вимогами брокерської діяльності є врахування інтересів клієнта, прозорість операцій і підпорядкування вимогам законодавства.

Для брокера на ринку цінних паперів встановлено: фінансові, спеціальні, організаційно-технічні та професійні вимоги. Фінансові вимоги

виражаються в мінімальному розмірі власного капіталу. Спеціальні вимоги полягають в наявності контролера [8].

Брокер може діяти як повірений (за договором доручення) або як комісіонер (за договором комісії). Згідно з договором доручення одна сторона (Повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (Довірителя) певні юридичні дії, перш за все угоди. Повірений (брокер) має право укладати угоди для довірителя (клієнта) [15].

Так само брокер виступає від власного імені, але з використанням засобів довірителів. За договором комісії одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька угод. Розмір винагороди визначається виходячи з такси, яку встановлює біржовий комітет. На рисунку 1.1 представлена схема здійснення брокерських операцій.

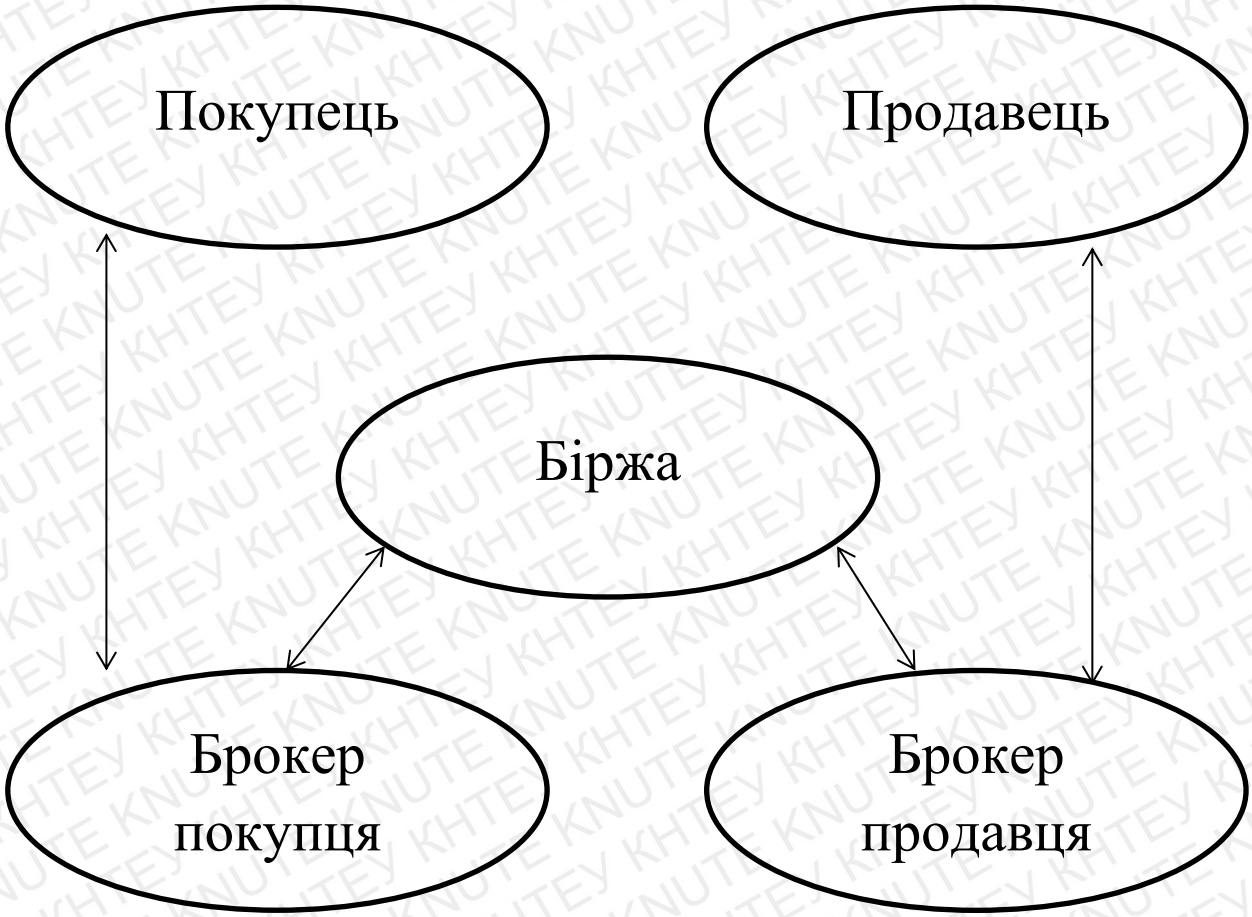

Рис.1.1 Схема брокерських операцій [15]

Під час укладання угоди з третьою особою, брокер - комісіонер набуває права і обов'язки по угоді, тобто від свого імені. Так як брокер-комісіонер діє від свого імені, довіреність йому не потрібна. Договір комісії завжди передбачається оплатним [19].

Ще один вид надання послуг - виступ в якості гаранта при укладанні угод. Брокер, що спеціалізується в сфері нерухомості, також є посередником між продавцем і покупцем.

Грошові кошти клієнтів, які передаються брокеру, знаходяться на окремому банківському рахунку, що відкривається самим професійним учасником в кредитній організації (спеціальний брокерський рахунок) [30].

Спеціальний брокерський рахунок - це рахунок, який відкривається в системі внутрішнього обліку компанії, для відображення операцій з купівлі-продажу цінних паперів та інших операцій. На спеціальному рахунку можуть відображатися тільки ті операції, які проводяться за дорученням клієнта [13].

Відкриття брокерського рахунку займає небагато часу, а з документів потрібно тільки паспорт громадянина України та ідентифікаційний код. Фізична особа не зобов'язана повідомляти податкові органи при відкритті рахунків [30].

З будь-якої суми можна починати торгівлю на брокерському рахунку. Але не завжди невелика сума допомагає бізнес зробити рентабельним. брокери рекомендують починати з 20 тисяч грн [13].

Відповідно до законодавства України відкрити рахунок на неповнолітню дитину неможливо. Однак покупка і відчуження цінних паперів за рахунком неповнолітнього буде проходити за згодою органів опіки та піклування [17].

Банківський рахунок відрізняється від брокерського рахунку тим, що він відкривається в кредитної організації і призначений для розрахунково-касових операцій по грошовими коштами клієнтам [13].

Стягнення за зобов'язаннями брокера не може бути звернено на грошові кошти клієнта. Зарахування власних коштів брокера на спеціальний

рахунок клієнта неможливо, якщо це не є поверненням або позикою клієнту. Надання позики брокером можливо за умови надання забезпечення клієнтом (маржинальні угоди). В якості забезпечення можуть виступати тільки грошові кошти та цінні папери.

За брокерським рахунками немає державних гарантій. Наприклад, банківський рахунок фізичної особи застрахований. Якщо брокер збанкрутує, то ніхто не гарантує клієнту повернення грошей і паперів [34].

З 01.01.2015 року клієнти можуть відкривати індивідуальні інвестиційні рахунки (брокерський рахунок особливого типу). Власник цього рахунку має пільгу по оподаткуванню. Пільга є або податкове вирахування на суму внеску, або звільнення доходів від податку на прибуток [30].

Брокер може працювати податковим агентом, тобто він утримує і перераховує державі податки на дивіденди, розраховує та утримує податок з прибутку від продажу цінних паперів і доходів за строковими контрактами.

Застосовується два типи відрахувань: відрахування на внесок і відрахування на прибуток. відрахування на внесок - податкове вирахування з податку на доходи на суму внесених грошових коштів, максимальна сума повернення з бюджету складе до 27000 грн одноразово в рік. Відрахування на дохід - після закінчення договору (мінімум по закінченню трьох років) прибуток від операцій за рахунком звільнена від оподаткування [23].

Найголовніша відмінність рахунків в тому, що на брокерському рахунку відсутні терміни, немає обмежень у виборі фінансових інструментів, а так само немає обмежень в розмірі грошових коштів. Брокерський рахунок не звільнений від сплати податків, тобто брокер, по закінченню податкового періоду, сплачує податки. Основним податком для громадян України є ПДФО (Податок на доходи фізичних осіб). У відповідність з російським законодавством, 18% для фізичних осіб - податкових резидентів України. Податковий період з ПДФО - календарний рік. На цей рахунок зараховуються тільки грошові кошти, максимальна сума яких не перевищує 200 тисяч грн такий рахунок працює не менше 3 років. Індивідуальний

інвестиційний рахунок відкривається тільки у одного брокера і тільки один [23].

Існує кілька переваг покупки валюти на брокерському рахунку:

– клієнти використовують позикові кошти і мінімальну комісію;

– можливість здешевити операції конвертації іноземної валюти під свої договори або валютні кредити;

– інструмент для арбітражних операцій (для професійних трейдерів);

– можливість диверсифікувати свій інвестиційний портфель інвестиціями в валютні активи [30].

Послідовність дій здійснення брокерських операцій:

– клієнтові необхідно укласти договір на брокерське і депозитарне обслуговування. Ці два види обслуговування обов'язкові, вони йдуть разом. Клієнту видають повний текст договору з печаткою і підписом, короткий повідомлення про укладення договору або навіть повідомлення, отримане по електронній пошті. Договір з одним брокером полягає один раз;

– брокер повинен відкрити клієнту рахунок у власній системі обліку і зареєструвати на біржі. Клієнт повинен після цього отримати повідомлення про відкриття рахунків. Потім можна переводити гроші на брокерський рахунок;

– брокер повинен надати точні реквізити і формулювання призначення платежу. Зазвичай поповнення брокерського рахунку здійснюється за допомогою рублевого банківського переказу;

– якщо клієнт збирається торгувати через інтернет, то тоді встановлюється торговий термінал;

– все торги проходять за розкладом біржі. В інший час купити або продати акції не можна. Протягом торговельної сесії можна подати заявки. Деякі заявки майже гарантовано ведуть до угоди, так як в заявці ви вказуєте,

у кого хочете купити і за якою ціною. Клієнт може знімати заявки за своїм бажанням, але поки вони не справдилися (не привели до угод);

– брокер зобов'язаний інформувати клієнта про рух грошей і паперів на рахунку клієнта. Вся інформація формується в звіт, який прийде поштою або буде видно в терміналі;

– з брокерського рахунку клієнт може забрати всі гроші або їх частину. Наприклад, якщо ви отримали дивіденди - можете їх вивести. якщо продали акції - можете вивести всі гроші або їх частину. Гроші виводяться за допомогою банківським переказом. Виведення грошей займає до трьох робочих днів [8].

Брокерські операції здійснюються лише на підставі договору про надання брокерських послуг. Він укладається між банком і емітентом цінних паперів. Даний договір повинен складатися з наступних розділів:

– преамбула;
– предмет договору;
– права та обов'язки сторін;
– розрахунки між сторонами;
– порядок вирішення спорів;
– заключні положення.

Клієнту на брокерському рахунку доступні всі фінансові інструменти фондового, термінового і валютного ринків. До цих елементів відносяться акції, облігації федеральної позики, регіональні і корпоративні облігації, єврооблігації і інвестиційні паї. Так само доступні торги по валютах: долар США, євро, китайським юанем, британським фунтом і ін. Дивіденди зараховуються або на брокерський рахунок, або на банківський рахунок, який зазначений клієнтом в заяві [13].

При використанні клієнтом єдиного брокерського рахунку з'являються можливість укладення угод на американських торгових майданчиках під забезпечення в гривнях, а також угод на українських торгових майданчиках

під забезпечення в доларах. Так само є можливість купувати американські цінні паперу під заставу українських цінних паперів або українські цінні папери під заставу американських цінних паперів [15].

Ліцензія професійного учасника ринку цінних паперів на здійснення брокерської діяльності без обмеження терміну дії. Основна умова видачі брокерської ліцензії - величина власних коштів мінімум 5 млн грн. Крім головної вимоги, ще необхідна наявність системи обліку, технічного забезпечення і кваліфікованого персоналу [7].

Існує три види ліцензії на здійснення брокерської діяльності:

– ліцензія на проведення брокерських операцій з цінними паперами (Кошти юридичних осіб);

– ліцензія на проведення брокерських операцій з цінними паперами (Кошти фізичних осіб);

– ліцензія на проведення брокерських операцій з державними цінними паперами, цінними паперами суб'єктів України і муніципальних утворень [23].

Брокеру необхідний повний обсяг інформації, щоб вести свою діяльність, наприклад: інформація по власним клієнтам і їх фінансовому положенні; інформація про рівень цін всіх фінансових інструментів на фондовому ринку; інформація про діяльність і операції клієнтів [8].

Щоб вибрати надійного брокера, необхідно звернути увагу на наступні параметри:

– рейтинг компанії;

– термін роботи на ринку;

– доступ до російських і міжнародних майданчиків в рамках єдиного рахунку;

– додаткові сервіси;

– наявність особистого фінансового консультанта;

– кількість офісів і широкої географії міст присутності компанії для зручності обслуговування;

– різноманітність тарифних планів [8].

Маючи ряд особливостей, таких як, високі вимоги для учасників, договірний характер, важлива роль інформаційного аспекту і високий ступінь ризикованості, брокерське обслуговування постійно розвивається і стає затребуваним серед великої фінансової аудиторії.

На сьогоднішній день в економіці України відбуваються масштабні зміни. Одночасно при цьому фінансовий ринок розвивається і набирає обертів. Перед українським ринком стоїть завдання по оптимізації управління фінансовими ризиками професійних учасників біржових ринків. На даний момент відсутня єдина система аналізу та управління ризиками в брокерської діяльності. Ситуація, що склалася ускладнює оцінку ризиків і негативно впливає на підсумкові фінансові результати банків. Брокер не може контролювати діяльність своїх клієнтів, але налаштувати внутрішні процеси в його силах. Для того щоб виробити методи управління фінансовими ризиками брокера, необхідно детально вивчити їх класифікацію [5].

Ризик - це можливість виникнення невизначеної події або умови, яке має позитивне або негативний вплив на репутацію компанії, призводить до придбань або втрат в грошовому вираженні.

З усього різноманіття ризиків, яким піддається брокер, найбільш критичними є фінансові ризики [6].

Фінансові ризики - це ризики, які пов'язані з ймовірністю виникнення подій, які тягнуть за собою втрату капіталу (отримання додаткового доходу). Дані ризики утворюються при інвестиційній і підприємницької діяльності. Беручи на себе фінансовий ризик, інвестор може отримати як негативний, так і позитивний результат. Існують три види фінансових ризиків. Перший вид, це ризики, які пов'язані з купівельною спроможністю грошей (валютні, ліквідаційні, інфляційні і дефляційні).

Валютний ризик - це ризик збитків, пов'язаних з несприятливими змінами курсів іноземних валют. Валютний курс контролюється Національним Банком України за допомогою введення обмежень меж зміни курсу валюти або проведення валютних інтервенцій на валютному ринку. Даний ризик вельми рухливий і на нього впливають не тільки економічні фактори, але й політичні. Існує три різновиди валютного ризику: економічний, ризик перекладу і угод. Суть економічного ризику полягає в тому, що вартість активів і пасивів може мінятися в меншу або більшу сторону через зміни валютного курсу. Ризик перекладу пов'язаний з відмінностями в обліку активів і пасивів в іноземній валюті. Ризик угоди дозволяє розглянути вплив зміни валютного курсу на майбутній потік платежів [10].

Ризик ліквідності - ризик, який пов'язаний з можливістю втрат при реалізації фінансових активів через зміну оцінки її якості. Ризик ліквідності перетинається з кредитним, валютним, ринковим і процентним ризиками. Так само на рівень ліквідності впливають багато чинників: якість активів банку; диверсифікованість активів; процентна політика банку та загальний рівень прибутковості його операцій; величина валютного і процентного ризиків; стабільність банківських пасивів; узгодженість термінів залучення ресурсів і розміщення їх в активні операції і імідж банку [32].

Інфляційний ризик - ризик знецінення реальної вартості капіталу, очікуваних доходів і прибутку в разі зростання інфляції. До зростання інфляційного ризику може привести політична нестабільність або дефіцит ресурсів в економіці. Так само великий вплив чинить психологічний стан споживача. Наприклад, споживач інвестує свій капітал в дорогоцінні метали і товарні ринки (нафта, золото), так як боїться інфляції. Але при цьому відбувається підвищення попиту вартості сировини і зниження купівельної здібності своїх грошей. Обумовлено це тим, що вилучаються гроші з ринків капіталу та інших довгострокових активів [14].

Дефляційний ризик - ризик падіння рівня цін, зниження доходів і погіршення економічних умов в зв'язку з ростом дефляції. Другий вид фінансових ризиків, це ризики, які пов'язані з вкладенням капіталу (портфельний ризик, ризик інвестування та інноваційного інвестування) [31].

Портфельний ризик - ризик за окремими типами цінних паперів (ризик ліквідності, системний ризик, несистемний ризик).

Системний ризик - це ризик зміни цін на акції та прибутковості, зміни відсотків по облігаціях, зменшення розмірів дивідендів і додаткової прибутку. При зниженні системного ризику метод диверсифікації не працює, і уникнути збитків вкрай складно [38].

Несистемний ризик - це ризик, якому піддаються лише деякі цінні паперу. Так само такі ризики властиві тільки конкретному банку або конкретним фінансовим інструментам. До несистемним ризиків відносяться ризики втрати ліквідності і невиконання зобов'язань. для мінімізації несистемних ризиків використовується метод диверсифікації ризиків.

Інвестиційний ризик - це можливість появи непередбачених фінансових втрат в ситуації невизначеності умов інвестування. Існують підвиди інвестиційного ризику: ризик зниження фінансової стійкості, ризик упущеної вигоди, ризик зниження прибутковості і ризик прямих фінансових втрат [36].

Ризик зниження фінансової стійкості - це ризик, який виникає в період високої частки використовуваних позикових коштів.

Ризик упущеної вигоди - це ризик, який пов'язаний з неотриманням прибутку через відсутність таких процесів, як страхування або хеджування.

Ризик зниження прибутковості - це ризик, при якому відбувається зниження відсотків і дивідендів. Існує два різновиди даного ризику: кредитний і процентний ризики. Кредитний ризик - ризик неповернення або прострочення платежу по банківській позичці. Кредитний ризик виникає в результаті зниження кредитоспроможності позичальника або погіршенні ділової репутації позичальника. Кредитний ризик може виникнути по всьому

кредитному портфелю банку, а так же бути різновидом ризиків прямих фінансових втрат [31].

Ризики прямих фінансових втрат включають: біржовий ризик, селективний ризик і ризик банкрутства. Біржові ризики - це ризики, що виникли під час проведення біржових угод. Селективні угоди - це ризик неправильного вибору видів вкладення капіталу. Ризик банкрутства - це ризик повної втрати власного капіталу і нездатність розраховуватися за взятими на себе зобов'язаннями. Третій вид фінансових ризиків, це ризики, які пов'язані з формою організації (авансовий і оборотний ризики) [16].

Авансові ризики виникають при укладанні будь-якого контракту, якщо за нього передбачається оплата продукції замовником вже після її виробництва. Суть авансового ризику проявляється, якщо банк при здійсненні своєї діяльності поніс витрати, які нічим не компенсовані.

Оборотний ризик - ризик дефіциту фінансових ресурсів під час обороту. У банку можуть виникати різні за швидкістю обертів фінансових ресурсів.

При брокерської діяльності фінансовий ризик має дві сторони: пряму - сприятливі умови, які спричинили за собою додатковий прибуток, і зворотний - несприятливі умови, які спричинили збитки [12].

На рисунку 1.2 запропонована угруповання фінансових ризиків брокера, яка ділить фінансові ризики по причинам виникнення і методам управління ними. В угрупованні відсутній поділ на об'єктивні і специфічні ризики, оскільки дана класифікація може бути застосована виключно для брокерської діяльності.

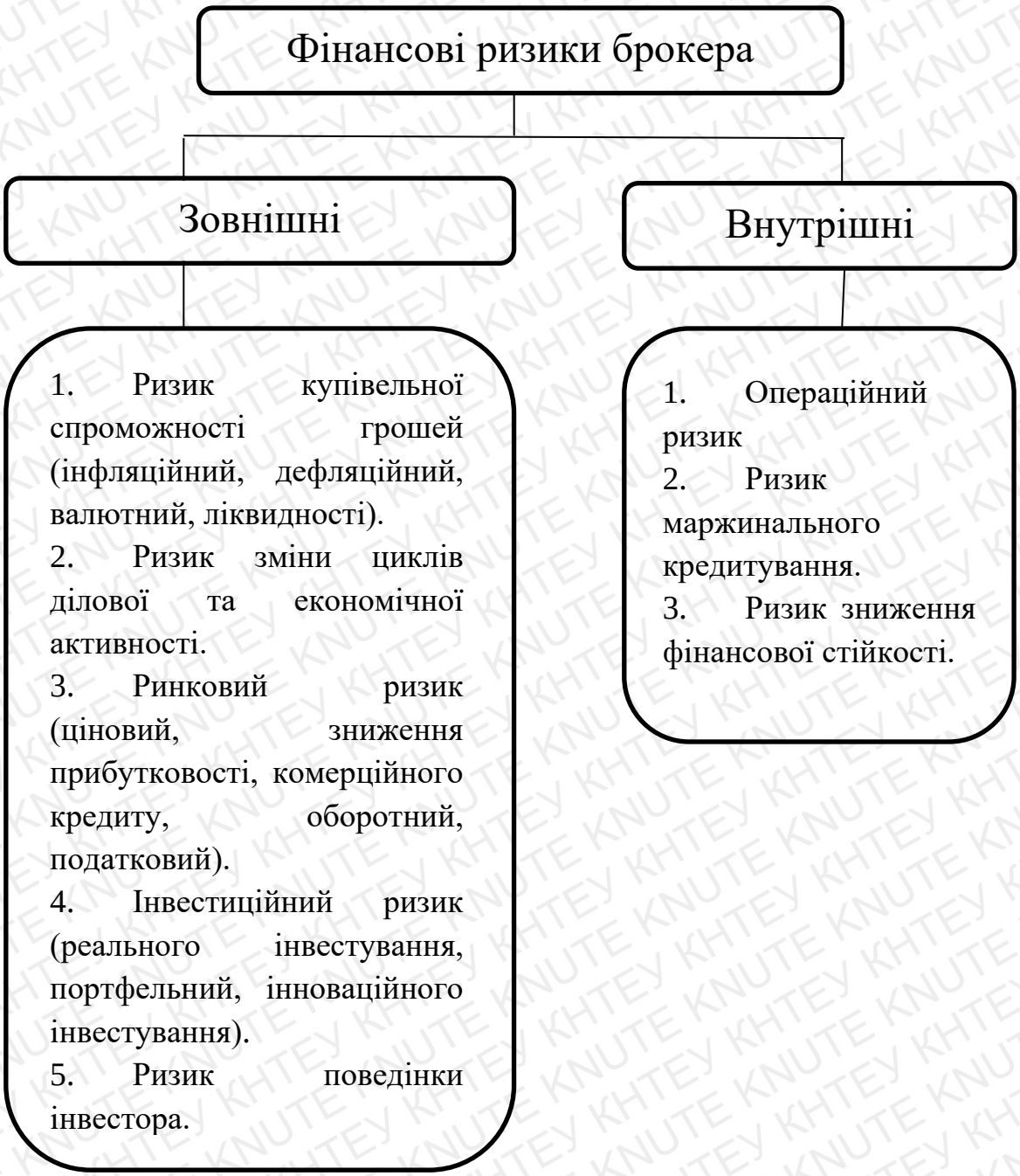

Рис. 1.2. Класифікація фінансових ризиків брокера [6]

Брокерська компанія не може вплинути на зовнішні чинники, а так само вони не контролюються. На внутрішні чинники можна вплинути, нівелювати своєї політикою щодо управління ризиками. Зовнішні та внутрішні фактори необхідно враховувати в процесі своєї діяльності [6].

Фінансові ризики з'являються під час процесів і явищ, які сприяють їх виникненню. Класифікація ризиків виникаючих факторів (Процесів і явищ) представлена на рисунку 1.3.

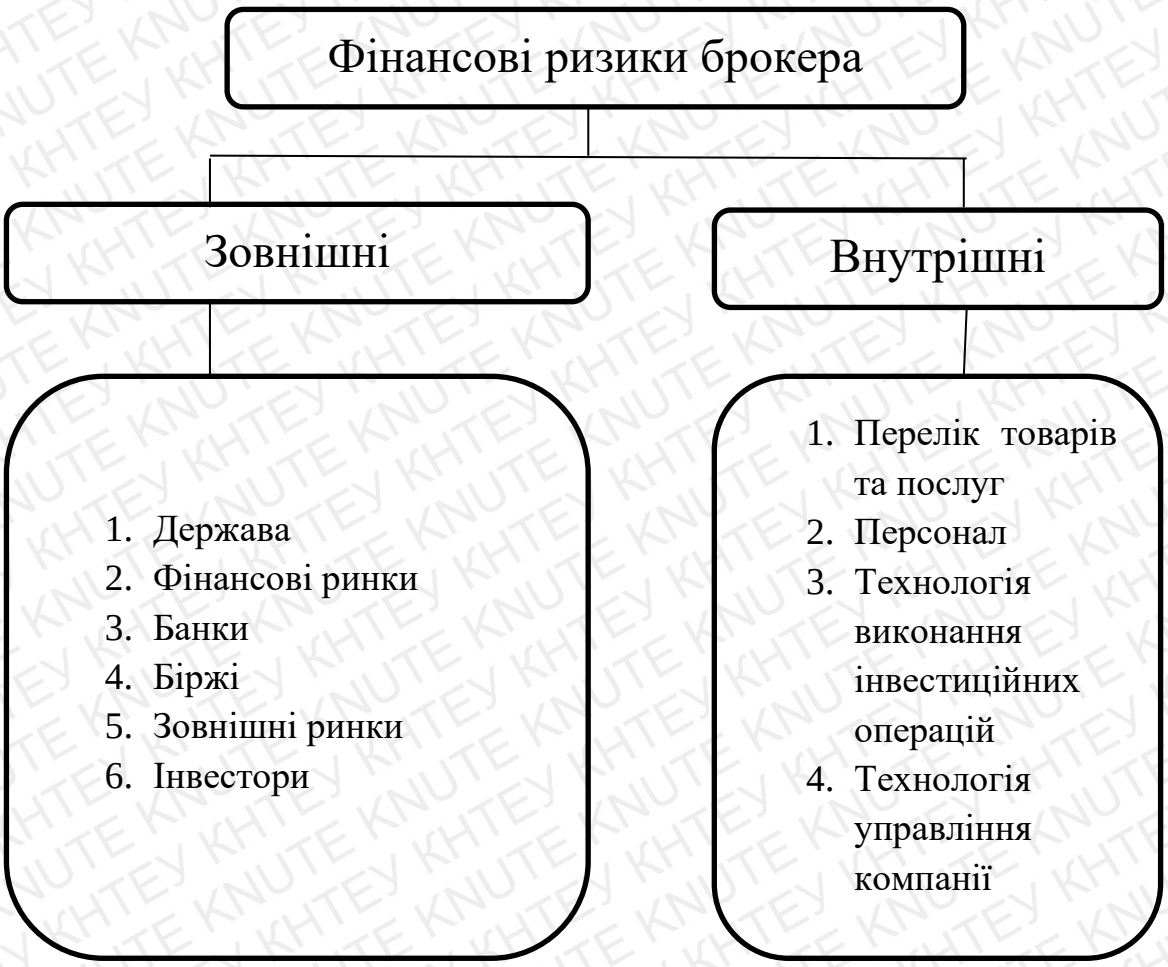

Рис. 1.3. Класифікація факторів фінансових ризиків брокера [36]

Прояв зовнішніх факторів викликано політикою держави щодо брокерських компаній і різних ситуацій в банківській сфері, на біржах і фінансових ринках. Прояв внутрішніх факторів обумовлено засобами і предметами діяльності, кадрами і технологією [36].

Склад внутрішніх ризиків виникаючих факторів:

– перелік продуктів і послуг: помилки при плануванні попиту, тих, хто вагається фінансовий результат, високі неповоротні витрати, несприятливі зміни на фінансових ринках, ймовірність зміни керівника, помилки в оцінці потреб потенційного ринку, неякісна підготовка інвестора;

– персонал: технічні та операційні помилки;

– технологія здійснення інвестиційних операцій: вибір інвестиційних та біржових майданчиків, вибір фінансових інструментів;

– технологія управління компанією: відсутність досвіду управління ризиками, відсутність ефективної методології управління фінансовими ризиками, помилки в розрахунках фінансових витрат на управління фінансовими ризиками, помилки при виборі споживчих переваг інвестора [36].

Перелік зовнішніх ризиків виникаючих факторів:

– держава: зміна в податковому законодавстві, зміна економічної ситуації, зміна нормативно - правових механізмів;

– фінансові ринки, банки, біржі: зміни курсу валют і інвестиційної активності;

– зовнішні ринки: зміни в законодавстві, економічній політиці та в можливостях для інвесторів / брокерів;

– інвестори: ризикованість, догляд інвестора, втрата власного капіталу, відсутність профільних навичок і знань.

Можливості передбачити або запобігти ризикам, обмежені. Фінансові ризики виникають завдяки нестабільним політичним і економічним ситуацій в країні. У декларації про ризики, пов'язані з інвестуванням на фінансовому ринку перераховані наступні ризики: політичний ризик – ризик фінансових втрат з боку клієнта, пов'язаний зі зміною політичної ситуації в країні; економічний ризик - ризик фінансових втрат з боку клієнта, пов'язаний зі зміною економічної ситуації в Україні.

Ризик чинного законодавства і законодавчих змін (правовий ризик) - ризик, пов'язаний з втратами від вкладень в інструменти фінансового ринку, тобто поява нових або зміна існуючих законодавчих та нормативних актів України [38].

Ризик податкового законодавства - ризик фінансових втрат з боку клієнта, який пов'язаний із застосуванням чинного податкового законодавства України, зміна існуючого порядку оподаткування операцій на фінансових ринках.

Валютний ризик - це один з видів фінансових ризиків, який характеризує коливання валютного курсу. На валютний курс впливає стан платіжного балансу, рівень інфляції і міжгалузева міграція короткострокових капіталів [10].

Ризик репатріації коштів - це ризик з боку клієнта, який пов'язаний з репатріацією грошових коштів.

Ризик інфраструктури фінансових ринків - ризик фінансових втрат з боку клієнта, який пов'язаний з недостатньо високим рівнем розвитку інфраструктури фінансових ринків.

Ризик банківської системи - ризик фінансових втрат з боку клієнта, який пов'язаний з несвоєчасним виконанням або невиконанням платежів по операціями клієнта.

Ризик використання інформації на фінансових ринках - ризик фінансових втрат з боку клієнта, пов'язаний з використанням корпоративної інформації на фінансових ринках.

Ризик інвестиційних обмежень - ризик фінансових втрат з боку клієнта, пов'язаний з обмеженнями в обігу цінних паперів.

Ризик ліквідності - ризик, який пов'язаний з можливістю втрат при реалізації фінансових активів через зміну оцінки її якості.

Операційний ризик - ризик прямих або непрямих втрат унаслідок несправностей інформаційних, електричних та інших систем, або через помилок, пов'язаних з недосконалістю інфраструктури ринку.

Кредитний ризик - ризик, пов'язаний зі збитками через невиконання, несвоєчасного або неповного виконання іншою стороною своїх зобов'язань відповідно до умовою угоди [18].

Процентний ризик або ризик процентної ставки - це ризик виникнення фінансових втрат через несприятливі змін процентних ставок.

Ризик упущеної фінансової вигоди - ризик настання непрямого (Побічного) фінансового збитку в результаті нездійснення угоди або зупинки господарської діяльності.

Ризик недосягнення інвестиційних цілей - ризик втрат, що виникають в зв'язку недосягнення клієнтом своїх інвестиційних цілей [5].

Діяльність банків неминуче пов'язана з ризиком. У банківській справі велика увага приділяється проблемі оцінки ризику. Оцінка рівня ризику це самий важливий етап, адже для того щоб управляти ризиком, необхідно його спочатку проаналізувати і оцінити.

Для того щоб оптимізувати взаємодії брокерів та інвесторів, необхідно правильно оцінити їх фінансові ризики.

Оцінка ризику - це ідентифікація небезпеки та її джерел, дослідження механізмів їх виникнення, оцінка ймовірності виникнення небезпечних подій і їх наслідків. При правильній оцінці ризику брокер зможе отримувати прибуток або уникати збитків. І, навпаки, при неправильній оцінці ризику брокер або зазнає збитків, або недоотримує прибуток [20].

Повністю позбавитися від ризику не вийде, потрібно вміти ним керувати і знижувати. Тому головним завданням оцінки ризику є визначення оптимальної стратегії, яка забезпечує максимальне зростання прибутку.

Для оцінки рівня брокерських ризиків існують методи. Аналітичний метод: відбувається аналіз зон ризику і визначається оптимальний рівень ризику для кожного виду банківських послуг. За допомогою цього методу можна дуже детально проаналізувати ризики по банку в цілому. головним недоліком даного методу є те, що на нього необхідно дуже багато часу.

Статистичний метод: відбувається аналіз статистичних даних за великий період часу. Даний метод дозволяє вивчити статистику втрат і прибутків, встановити величину і частоту отримання прибутку і скласти прогноз майбутнього поведінки на ринку. Головним недоліком є те, що необхідно багато часу на проведення цього методу, так як є велика кількість інформації.

Метод експертних оцінок: даний метод заснований на думках експертів. Перевагою даного методу є те, що проводиться більш точна оцінка ризиків, так як залучені спеціалісти ззовні. Недоліком є допущення помилок.

Комплексний метод: відбувається сукупна оцінка ризиків. Комплексний метод дозволяє ефективно використовувати ресурси, розподіляти відповідальність, покращувати результати роботи. Недолік: не враховує оцінку ризику по окремо взятих операціями банку [20].

Всі методи можна розділити на дві великі групи. Вони діляться на кількісні та якісні методи. Кількісні методи – це описові дослідження, виражені в абсолютних або відносних зміни, які націлені на сувору стандартизацію і формалізацію процесу збору та обробки інформації. Якісні методи – це неформалізовані збір інформації при використанні не стандартизованої форми аналізу. Якісні дані можуть бути переведені в кількісну форму, але цьому передують спеціальні процедури. Мета якісних досліджень - отримання даних, що пояснюють спостережуване явище. Такого роду дані не виражаються в конкретних цифрах і не піддаються тому будь-якої статистичної обробки.

Алгоритм оцінки фінансових ризиків:

– виявлення і відбір значимих ризиків;

– вибір методу розрахунку ризику, з метою його мінімізації;

– прогнозування динаміки величини втрат для різних сценаріїв дій банку;

– вироблення управлінських рішень для зниження вірогідності несприятливих наслідків.

Брокерська діяльність більше схильна до фінансових ризиків через те, що вони є найбільш критичними. Фінансові ризики, а так само чинники, які надають на них вплив, можуть негативно відбитися на капіталі банку і на фінансовому результаті. Фінансові ризики вимагають особливих підходів до управління. Втрати, пов'язані з фінансовими ризиками, можуть бути: допустимими, критичними і катастрофічними. щоб відбувалося стабільне функціонування брокерських операцій, необхідно проаналізувати вплив і наслідок кожного ризику.

Розвиток методик управління ризиками дозволить підвищити фінансову стійкість банку, що в подальшому позитивно позначиться на брокерських послуги.

Світовий досвід засвідчує, що для брокерської діяльності необхідне законодавче закріплення та відповідне регулювання, проте чинне законодавство України у сфері брокерської діяльності регулює не всі його види.

Зокрема брокерська діяльність визначається згідно Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" як — укладення торговцем цінними паперами цивільно-правових договорів (зокрема на підставі договорів комісії, доручення) щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів від свого імені (від імені іншої особи), за дорученням і за рахунок іншої особи. Торговець цінними паперами може провадити брокерську діяльність — не менш як 1 мільйон гривень.

За законодавством України здійснювати брокерську діяльність на ринку цінних паперів можуть тільки юридичні особи, створені у формі господарського товариства (відповідно до ст. 16 Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю), для яких операції з цінними паперами є виключним видом діяльності.

Брокерська діяльність на ринку цінних паперів України є ліцензійним видом діяльності, державне регулювання та контроль за яким здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

Згідно з законодавчим актом брокерська діяльність — це діяльність інвестиційної фірми з укладення деривативних контрактів та вчинення правочинів щодо фінансових інструментів за рахунок та від імені клієнтів або за рахунок клієнтів, але від свого імені.

З метою запобігання махінацій на ринку цінних паперів НКЦПФР також встановить нові вимоги до здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами та до договорів, які укладаються під час провадження такої

діяльності. Комісія схвалила проекти двох нормативних актів, які визначають порядок провадження торговцями цінними паперами професійної діяльності на фондовому ринку та адаптують його до міжнародних стандартів, зокрема: "Вимоги до договорів, які укладаються під час провадження професійної діяльності на фондовому ринку (ринку цінних паперів) — діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперам" та "Вимоги (правила) щодо здійснення діяльності з торгівлі цінними паперами: брокерської діяльності, дилерської діяльності, андеррайтингу, управління цінними паперами".

Нові нормативні акти передбачають такі новації в діяльності торговців:

— поява нового виду договору — генеральна угода, який покликаний замінити договір на брокерське обслуговування і є більш універсальним та може укладатися як з клієнтом так і з контрагентом торговця. Залишається можливість укладання договору комісії, договору доручення та дилерського договору;

— врегулювання процедури вчинення особистих угод, надання інвестиційних порад або рекомендацій, проведення інвестиційного дослідження тощо;

— зміна підходу до визначення підозрілих угод;

— можливість оформляти угоди в електронному вигляді шляхом обміну електронними повідомленнями, що позбавляє необхідності використовувати паперові договори;

— обов'язкове оцінювання торговцем своїх клієнтів до надання послуг з метою віднесення їх до однієї з таких категорій: професійний клієнт, непрофесійний клієнт, прийнятний контрагент. Різним категоріям клієнтів передбачається надання торговцем різних рівнів захисту під час виконання замовлень;

— проведення торговцем оцінки відповідності й доречності послуг та фінансових інструментів, що надаються або пропонуються клієнтам;

— визначення вимог щодо дій торговців для отримання ними якомога кращого результату для своїх клієнтів;

— визначення вимог щодо інформації, яка надається клієнту або потенційному клієнту до надання послуги, під час її надання та після її надання.

Поняття брокерської діяльності на страховому ринку закріплено у ст. 15 Закону України "Про страхування", а саме: страхові брокери — юридичні особи або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник. Окрім цього, цей Закон закріплює такий вид брокерської діяльності на страховому ринку, як перестрахові брокери.

У ст. 6 Закону України "Про споживче кредитування" закріплено, що кредитний брокер — це юридична особа або фізична особа підприємець, які від свого імені в інтересах кредитодавця здійснює за винагороду посередницьку діяльність у сфері споживчого кредитування.

Щодо брокерської діяльності на валютному ринку, то в Україні вона також законодавчо не врегульована. Хоча фактично такий вид брокерських послуг надається відповідними форекс — компаніями, на підставі ліцензій, отриманих у відповідних регуляторів інших країн. Переважна більшість таких компаній засновуються і управляються із-за кордону, а їх представництва в Україні, не мають ліцензій і взагалі порядку регулювання, формально надають лише інформаційно-консультаційні послуги із доступу до терміналів, аналітики, котирувань і т. п. Багато з таких компаній взагалі не мають офісів на території України, а надають свої послуги віртуально. Фактично правовий статус брокерської діяльності на валютному ринку не визначений, відсутній її формальний регулятор, система ліцензування та контролю, і, як наслідок, фактична тіньова діяльність унеможливлює покарання шахраїв, їх попереднє виявлення, систематизацію ризиків тощо.

РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВАЛЮТНОМУ РИНКУ

2.1. Аналіз брокерської діяльності на вітчизняному валютному ринку

В Україні ринок валют включає в себе міжбанківський ринок та ринок продажу готівки. Міжбанківський ринок регулює відносини між юридичними особами. Діючі особи ринку продажу готівки – це резиденти та нерезиденти, тобто всі ті хто продавав чи купував валюту для особистих потреб.

Діяльність міжбанківського валютного ринку регулює Національний банк України. Здійснювати валюто-обмінні операції мають право тільки банки-резиденти України, які мають відповідну ліцензію. Основна частина таких операцій проводиться в валютах першої групи класифікатора, – доларах США. Протягом одного банківського дня банк може проводити операції тільки з купівлі або продажу валюти, цей захід було впроваджено для уникнення спекулятивних дій зі сторони банків. Кошти переводяться банками за допомогою банківської системи Swift [25].

Національний банк України встановлює офіційний курс валют. У зв'язку з ситуацією з короновірусом бачимо зростання курсу долара та євро. Експерти прогнозують ще більше зростання влітку [26]. Для стабілізації гривні Національний банк України, як валютний контролер, розпродає золотовалютний резервний запас. В той же час мета Національного банку України – стабільно низька інфляція, а не втримання курсу валют будь-якою ціною. В даній ситуації банк рекомендує не піддаватись паніці та не скуповувати іноземну валюту без необхідності задля запасу. Ситуація з короновірусом вплинула не тільки на валютний ринок України, а й можливо, похитне валюти інших країн світу, так як простежується зменшення як імпортних, так і експортних операцій в цілому. Також на ситуацію на

валютному ринку та на динаміку курсу вплинуло зменшення споживчого попиту, що в подальшому вплине на попит на товари українського експорту. Позитивним моментом в даній ситуації є те, що основна частка українського експорту – це продовольчі товари та продукти агропромислового сектору. На рівні світової економіки по даним продуктам простежується позитивна динаміка, що дасть країні приток валютної виручки та створить додаткові пропозиції валюти. Взагалі прогнозується скорочення української економіки та валютних операцій приблизно на 5 %, як наслідок карантинних обмежень для подолання пандемії та глобальної кризи [26].

Слід зазначити, що курсові коливання на валютному ринку досить сильно впливають на малий та середній бізнес, що займається імпортноекспортними операціями та на кінцевих споживачів імпортної продукції.

Зовнішньоекономічні контракти, що підписують підприємці нашої країни, як правило – строком на 1 рік (або до кінця поточного року). Ціна в контрактах фіксується в іноземній валюті (як правило це Євро та долари США). Змінити ціну можливо, але це не прийнятно для іноземних експортерів-імпортерів, які звикли до стабільності. Оплата за продукцію за експортними контрактами, як правило, на даний час йде з відстрочкою платежу після доставки товару до покупця (incoterms–DAF). Таким чином, від моменту завантаження транспорту до моменту отримання валютних коштів за контрактом проходить близько 2–3 тижнів. Для нашої країни з слабко-стабільною економікою, це досить великий термін, за такий період часу курсові коливання можуть змінитись (наприклад, див. табл. 2.1) [27].

Як бачимо з табл. 2.1, протягом 2 тижнів, курс валюти зріс менше ніж на 1 відсоток. Така ситуація добре позначилася на українських експортерах, – збільшиться їх прибуток у гривні. Для імпортерів ситуація гірша. Все залежить від умов строку розрахунку по зовнішньоекономічному контракту.

Таблиця 2.1

Курсові коливання гривні та долара

Валюта	Курс станом на:		Різниця	
	15.10.2020	01.11.2020	Грн.	%
USD	28,32	28,44	+ 0,12	0,42
EUR	33,39	33,29	- 0,10	0,003

Джерело: складено автором

Згідно таблиці 2.1, спостерігається, коли наші співвітчизники, – «заробітчани», повертаються перед новорічними святами в Україну, – курс валют знижуються порівняно з кінцем листопада – початком грудня, а з січня знову курс починає зростати. Такі «цікаві» коливання тепер варто враховувати.

За всю історію незалежності України в валютному еквіваленті імпортних операцій більше ніж експортних, що призводить до дефіциту валюти. За останні 12 років курс валют в середньому збільшився на 500 %, в середньому зростання курсу протягом року відбувається на 40 %, що призводить до знецінення гривні приблизно в тих же відсотках. Великий вплив на курсові коливання мають неофіційні обмінники, що також причасні до розгойдування валютного ринку.

Також, хочу закцентувати увагу, що після зміни вектору на входження України до Європейського Союзу було внесено принципові зміни в систему валютного регулювання, а саме, було прийнято нову редакцію Закону України «Про валюту і валютні операції» № 2473-VIII від 21.06.2018 р. Оновленим законом передбачено багато послаблень валютного контролю, одним з основних є зняття обмежень руху капіталу, що полегшить ведення бізнесу, зовнішньоекономічної діяльності та створення привабливих умов для іноземних інвесторів [28].

Більшість аналітиків вважає, що для того, щоб Україна виплатила свій борг треба укласти угоду з Міжнародним валютним фондом, тобто взяти

кредит у МВФ. За оцінкою Мартиненка (глава департаменту групи ICU з корпоративного аналізу), у 2020 році уряд має отримати фінансову допомогу від міжнародних донорів у розмірі 7 млрд доларів, з яких 4-5 млрд доларів – на боротьбу з наслідками пандемії. «Без доступу до фінансових ринків за пандемії та глобальної рецесії і без співпраці з МВФ Україна не зможе обслуговувати свій борг у 2020 році, не уникнувши серйозних економічних проблем. Насамперед, це можлива втрата 3-4 млрд доларів золотовалютних резервів та девальвація гривні», – вважає він [29].

Девальвація відбулася вже двома хвилями, якщо переглянути архів МБ за останні 5 місяців. Простежуються два переходи на вищі рівні з проміжками стабілізації курсу, тобто з середини грудня курс $ піднявся з 23 до 25 грн на кінець січня, потім увесь лютий стабілізація з відкатом до 24,50. Далі березень, – за місяць курс швидко зріс з 25 до 28 грн, а зараз спостерігається вже майже весь квітень стабілізація курсу з повільним відкатом у напрямку до 27 грн/$. Такий стан може протриматись навіть до кінця квітня виходячи з динаміки попереднього переходу. Очікується, що наступна, третя хвиля зростання курсу грн/$ відбудеться у травні, що додасть 2–3 грн, що якраз відповідатиме бюджетним показникам (це рівні 29-29,50 грн/$). Але це без врахування форс-мажорних обставин, що можуть вплинути по іншому на курсові рухи [27].

В англомовних країнах під поняттям Forex, як правило, розуміють валютний ринок.

В україномовних країнах термін Forex зазвичай використовують у більш вузькому сенсі – мається на увазі винятково спекулятивна торгівля валютою через комерційні банки або дилінгові центри, що ведеться з використанням «кредитного плеча», тобто маржинальна торгівля валютою.

Ринок Forex – міжбанківський ринок обміну одних валют на інші, що формувався в 1971 р., коли міжнародна торгівля перейшла від фіксованих курсів валют до плаваючих. Це сукупність угод агентів валютного ринку по обміну обумовлених сум грошової одиниці однієї країни на валюту іншої за

узгодженим курсом на певну дату. При обміну курс однієї валюти щодо іншої визначається співвідношенням попиту і пропозиції, тобто обмін, на який згодні обидві сторони [3]. На відміну від фондового ринку, де не завжди можна зробити покупку або продаж цінних паперів у потрібний момент, на валютному ринку Forex постійно присутні готові покупці або продавці, що пояснює його високу ліквідність. Додатковим плюсом є розвинена інфраструктура.

Надамо оцінку діяльності валютного ринку FOREX в розрізі основних контрагентів (табл.2.2) [4].

Таблиця 2.2

Середньоденні обороти ринку FOREX за 2017-2019 роки в розрізі основних контрагентів (станом на кінець року), млрд. дол.

Контрагенти	2017	2018	2019
Дилери	676	734	715
Інші фінансові інститути	1591	1872	1741
Центральні контрагенти	-	-	21
Нефінансові об’єднання	238	240	297

Джерело: складено автором

Як свідчать дані табл. 2.2, найбільш активними учасники ринку були у 2018 р. Головними драйверами зростання оборотів глобального ринку виступали фінансові клієнти (інші фінансові інститути). Ними, як правило, є комерційні банки і інвестиційні фонди. Центральні банки також можуть бути учасниками ринку. Серед вищезгаданих інститутів найбільший вплив на ринок FOREX виявляють такі організації як Федеральна Резервна Система (ФРС) США — (US Federal Reserve або FED) і її Комітет з Операцій на Відкритому Ринку (Federal Open Market Committee або FOMC), Європейський Центральний Банк ЕЦБ - (European Central Bank або ECB), Банк Англії (Bank of England - BOE), Банк Японії (Bank of Japan або BOJ).Банки поряд з інвестиційними фондами утворюють ринок FOREX.

Тобто вони є маркет-мейкерами для цього ринку. Поступове зростання операцій інших фінансових інститутів обумовлено, переважно, декількома причинами. По-перше, валютні ринки (FOREX) пропонували інвесторам, які використовували торгівлю з кредитним плечем на відносно короткострокових періодах, достатньо привабливий рівень доходності. По-друге, довгострокові інвестори активно здійснювали диверсифікацію своїх портфелів, що призвело до виникнення прямого та непрямого попиту на валютному ринку.

Розглянемо найбільш популярні FOREX-компанії в Україні табл. 2.3 [4].

Таблиця 2.3

FOREX-компанії в Україні

№	Назва	Характеристика
1	2	3
1	AmegaFX	Брокерська компанія розпочала свою роботу в 2017 році. Своїм клієнтам даний брокер пропонує великий вибір торгових активів, які підходять як для досвідчених трейдерів, так і для новачків. Брокерська компанія пропонує кредитне плече в розмірі 1: 1000. Це означає, що трейдери можуть пробувати свої сили на ринку з мінімальними сумами. Торгувати можна з використанням 44 валютних пар і дорогоцінних металів. Всі торгові угоди здійснюються на базі торгової платформи MetaTrader 5. Своїм клієнтам брокер пропонує більше 200 способів поповнення торгового депозиту, куди входить можливість поповнити або вивести кошти на банківські карти, а також на більш ніж на 35 електронних гаманців. До переваг варто віднести наявність бонусу в 100% для нових клієнтів. Це означає, що будь-який трейдер, який відкрив рахунок у даного брокера, може отримати вітальний бонус при своєму першому поповненні рахунку.
2	Alpari NZ Limited	Альпарі була заснована в 1998 році і на сьогоднішній день є одним з найбільших брендів в світовій форекс-індустрії, продовжуючи динамічно розвиватися. Основним двигуном нашого прогресу служать бездоганна репутація, клієнтоорієнтованість та інноваційний підхід до розвитку бізнесу. Наші успіхи відзначені численними нагородами та преміями. Сьогодні ми - успішний форекс брокер, якому довіряють сотні тисяч клієнтів.
3	Mill Trade	Компанія була створена в 2013 році командою професійних трейдерів як FOREX-брокер нового рівня. Головна мета «Mil

Продовження табл. 2.3

		l Trade» - надати клієнтам можливість заробляти на ринку FOREX при максимально комфортних умовах і високій якості обслуговування. У числі переваг компанії - різноманітність торгових інструментів, моментальне виконання ордерів, безкоштовні конкурси з реальними грошовими призами, унікальні бонусні програми. Крім того, окрему увагу заслуговують вигідні інвестиційні програми «Mill Trade» і пропозиції для VIP-клієнтів. «Mill Trade» - це не тільки професійне брокерське обслуговування, а й турбота про кожного клієнта. Компанія стане Вашим провідником на валютному ринку і надасть все необхідне для розвитку торгових навичок. На сайті дилінгового центру Ви можете пройти безкоштовне навчання, спробувати свої сили на навчальному рахунку і в Mill-конкурсах. Також до Ваших послуг висококваліфіковані консультанти Клієнтської підтримки, готові відповісти на всі Ваші питання в будь-який час доби. «Mill Trade» надає Вам безкоштовний доступ до аналітичних матеріалів, підготовлених провідними світовими сервісами, а також аналітичною службою компанії. Фундаментальні огляди і технічний аналіз ринку FOREX, світові новини та аналіз товарних ринків - все це і багато іншого «Mill Trade» готує спеціально для Вас. Ще ніколи торгівля на FOREX не була такою зручною і прибутковою, як тепер!
4	FOREX MMCIS group	Компанія розпочала свою роботу в 2007 році. Ініціатором створення компанії був інвестиційний фонд «MMCIS investments». Рішення про створення було прийнято виходячи з того, що багато хто хотів керувати власними активами самостійно, тому і було вирішено створити підрозділ, готове надати всі переваги ринку Форекс. Головним пріоритетом компанії є якість обслуговування клієнтів. Сьогодні компанія FOREX MMCIS group в рейтингу провідних брокерських компаній світу і знайома багатьом трейдерам. Стартовий депозит компанії 100 доларів США. Компанія «FOREX MMCIS group» проводить щоденні, щотижневі та щомісячні конкурси. Призовий фонд змагань становить 17 000 доларів. Крім того, дилінгового центру «FOREX MMCIS group» надає трейдерам унікальну можливість почати на ринку Форекс з нуля. Для цього потрібно лише взяти участь в безкоштовних Форекс турнірах з реальними грошовими призами. Компанія пропонує трейдерам на вибір - тригодинний, денний, тижневий або місячний турнір. Призовий фонд в безкоштовних турнірах становить 200, 300, 800, 2000 доларів для тригодинних, денних, тижневих і місячних турнірів відповідно. Крім того, компанія пропонує своїм

Продовження табл. 2.3

		клієнтам брати участь в платних турнірах, призовий фонд яких формується за рахунок вступних внесків учасників та може досягати 1 000 000 доларів. Крім іншого, компанія надає своїм клієнтам унікальну систему бонусів. Так, при відкритті рахунку до 1000 доларів до нього нараховується бонус 50%, від 1001 до 5000 доларів - 40%, понад 5001 до 10000 - 30%, понад 10001 до 50000 доларів - 20%, відкриваючи рахунок від 50000 доларів бонус нараховується в розмірі 10%. Крім цього є бонуси «Дошка лідерів», «Бонус за навчання», «Бонус за перехід з іншого ДЦ», «Нарахування на залишок коштів».
5	TeleTrade	Найбільша в світі компанія, яка надає послуги на фінансових ринках. Багаторічний досвід роботи і більше 200 представництв в 22 країнах світу свідчать про те, що TeleTrade - найкраща компанія на фінансових ринках з надання консалтингових та сервісних послуг. Найвища якість послуг, що надаються, найбільша в світі власна мережа представництв, гарантії збереження коштів на рахунках від найбільших міжнародних банків, сотні тисяч клієнтів і численні нагороди дозволяють TeleTrade з упевненістю заявляти про своє лідерство. Основний принцип роботи компанії - взаємовигідна співпраця з клієнтами, засноване на повній довірі. Сотні тисяч клієнтів по всьому світу вже вибрали TeleTrade за стабільність, високу якість послуг, що надаються і надійність, і тепер успішно співпрацюють з компанією, заробляючи і примножуючи свої статки на фінансових ринках. TeleTrade завжди поруч: кожну хвилину, 24 години на добу, 5 днів на тиждень, в 200 представництвах з цілодобовим call-center. TeleTrade є одним із засновників і членів Комісії з регулювання відносин учасників фінансового ринку (КРОУФР), що дає додаткові гарантії надійності при проведенні торговельних операцій на фінансових ринках для наших клієнтів.

Джерело: складено автором

Згідно популярних FOREX-компаній в Україні проведемо їх порівняльний характер (табл.2.4).

Таблиця 2.4

Порівняльний характер популярних FOREX-компаній в Україні

Назва	Торгові платформи	Валютні рахунки	Бонус за перший депозит	Безкоштовне навчання	Торгівля 24/7
1	2	3	4	5	6
AmegaFX	Metatrader 5	USD, EUR, GBP, RUR	-	+	+

Продовження табл. 2.4

Alpari NZ Limited	MetaTrader 4/5, Zulutrade, Mirror Trade, Alpari Direct, MetaTrader 4 Mobile, MetaTrader 4/5 для Android, Iphone, Ipad, Alpari zTrader для Iphone	USD, EUR, JPY, GBP, AUD, CHF, NZD, XAU	-	+	+
Mill Trade	Виза	USD	+	+	-
FOREX MMCIS group	Виза	USD, EUR, JPY, GBP, AUD	+	+	-
TeleTrade	Виза	USD, EUR, JPY, GBP, AUD, CHF, NZD, XAU	-	+	+

Джерело: складено автором

Таким чином, проведене дослідження показало великі перспективи роботи вітчизняних учасників на ринку FOREX, оскільки активність руху курсів валют в сукупності з інтелектуальним потенціалом трейдера і новітніми комп'ютерними технологіями дозволяють створювати високоприбутковий бізнес в найкоротші терміни. Проте, в Україні потребує доопрацювання сфера регулювання роботи на окресленому ринку. З цією метою вбачаємо за доцільне: впровадження закону про діяльність форекс-компаній, розробка механізму забезпечення ефективного нагляду за діяльністю означених компаній з метою захисту коштів інвесторів та унеможливлення їх виведення з країни, розробка напрямків забезпечення прозорості ринку FOREX для держави і суспільства. Саме в розвитку цих напрямків автори вбачають свої подальші дослідження.

2.2. Аналіз брокерської діяльності на зарубіжному валютному ринку

На засіданні міністрів країн-членів МВФ 8 січня 1976 року було прийнято нову угоду про пристрій міжнародної валютної системи, яке стосувалося внесення поправок до статуту МВФ. Нова система змінила Бреттон-Вудський валютну систему, тобто більшість країн за фактом відмовилися від прив'язки національної валюти до долара або до золота. Однак лише в 1978 році МВФ дозволив таку відмову, це був переломний момент, починаючи з якого обмін валют почав відбуватися на вільному валютному ринку за вільними цінами. Саме з цього періоду починається формування ринку Forex.

Міжнародний валютний ринок Forex є великою частиною фінансового ринку і відіграє значну роль в забезпечення взаємодії всіх сегментів світових фінансових ринків. На валютному ринку здійснюється будь-яка операція, пов'язана з іноземною валютою. Іншими словами, це ринок грошових (валютних) коштів, на якому купівля-продаж фінансових ресурсів здійснюється за вільними цінами. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють виробляти дані операції 24 години на добу (за винятком вихідних) з будь-якої точки земної кулі. Значення ринку Forex не можна переоцінити, в даний час на нього припадає близько 90% всіх угод з купівлі-продажу валют, а річний сумарний оборот в більш ніж 10 раз перевищує величину світового ВВП [30].

Метою дослідження міжнародного валютного ринку Forex є виявлення проблем, пов'язаних із функціонуванням цього ринку в Україні, а також оцінка його діяльності в деяких розвинених країнах. Актуальність даної теми полягає в тому, що Forex в Україні вимагає якісних змін, формалізації. А можливо це зробити, наприклад, грунтуючись в більшій частині лише на досвід зарубіжних країн.

Економічні інститути в розвинених країнах складалися протягом вікової практики взаємин економічних агентів. У таких країнах як США, Великобританія базові інститути фінансового ринку, як ефективні зразки, вже функціонують тривалий час. Розглянемо докладніше рівень організації ринку Forex в них з точки зору вироблення ефективності правил захисту учасників ринку. Для аналізу обрані ці країни, так як саме в них найвищий рівень організації даного ринку в світі. Крім усього, кажучи про Велику Британію, Лондон є одним з найбільших світових фінансових центрів, залучаючи інвесторів з усього світу для здійснення там угод.

Протягом довгого періоду США будувала ефективну систему контролю за діяльністю компаній з метою захисту інвесторів, які працюють на ринку Forex. У США їх права захищені формальними нормами, а також правилами саморегулівної організації. Так, кожна компанія в США, що надає клієнту послуги з торгівлі на міжнародному валютному ринку зобов'язані бути зареєстрована в державній Комісії з торгівлі ф'ючерсами (CFTC) [31]. Дана організація створювалася як незалежне урядове агентство з завданням регулювання даних ринків. Реєстрація ж в ній є дуже довгий процес з дотриманням великої кількості вимог.

У Великобританії склалася не менш ефективна система контролю за діяльністю професійних учасників фінансових ринків. Тут також є організація, що займається регулюванням ринків - Financial Services Authority (FSA). Вона незалежна від держави, є недержавним органом, що здійснює контроль і нагляд за діяльністю інвестиційних, фінансових і банківських компаній [32].

Говорячи про регулювання торгівлі на міжнародному валютному ринку, хотілося б відзначити такі особливості:

– У розвинених країнах, де фінансовий ринок існує вже давно, сформувалися організації, що здійснюють контроль за діяльністю фізичних та юридичних осіб - економічних суб'єктів фінансового ринку. Ці організації

недержавні і саморегульовані, мають повноваження по контролю і нагляду за компаніями, які надають послуги на міжнародному валютному ринку.

– Брокерським фірмам не вигідно обманювати і діяти проти своїх клієнтів, так як при зверненні хоча б одного клієнта зі скаргою, про це дізнаються всі інші клієнти, що підриває репутацію брокера і, відповідно, викликає відтік клієнтів, втрату комісії і грошових коштів.

Слід сказати, що сукупність умов, які надають розвинені країни, такі як США і Великобританія, учасникам міжнародного валютного ринку Forex, дозволяють зробити висновок про те, що вони зацікавлені в економічному зростанні добробуту своїх громадян.

Якщо функціонування валютного ринку Forex в розвинених країнах налагоджено вже давно, то в Україні цей процес почався відносно недавно. З цієї причини існують серйозні проблеми організації даного сегмента фінансового ринку, основні з яких слід виділити:

1. Труднощі і проблеми "маленьких гравців". Forex в Україні існує з 1993 року і, схоже, вже міфологізовані: мало хто розуміє, що це, власне таке, але майже всі впевнені, що справа ця страшно прибуткове. У поданні обивателів, на Forex можна швидко і легко збагатитися. Однак, здійснюючи операції з валютою, набагато простіше розоритися, ніж заробити. За статистикою лише один трейдер з десяти в довгостроковій перспективі торгує з прибутком, причому цей прибуток, як правило, становить 30-40% на рік. Показник в 50-60% говорить про успішність трейдера, про його якісно більш сильних сторонах в порівнянні з іншими. Однак в Україні дуже багато тих, хто при маленьких рахунках отримує 100% прибутку річних, але це трохи для їх рівня депозитів. Як показує практика, з маленькими депозитами трейдери рідко затримуються на ринку.

2. Взаємини з податковими органами. Вибираючи брокера, інвестори в першу чергу замислюються про сплату податків на доходи. Однак в Україні дилінгові компанії не зобов'язані взаємодіяти з податковими органами в частині сплати податків, тому зобов'язання даного роду повинен

виконувати трейдер самостійно. Вся проблема в тому, що в українському законодавстві діяльність на ринку Forex не регламентується. А якщо хто і захоче звернутися до податкових органів, то під питання потрапить проблема визначення рівня процентної ставки на прибуток.

3. Умови укладання угод з брокерськими компаніями - дилінговими центрами. Українські дилінгові центри позбавлені довіри, це пов'язано з тим, що більшість з них реєструється як фірми, які надають інформаційні послуги, тому в разі конфлікту домогтися повернення грошей не вийде. Крім того, багато українських дилінгових центрів організовані як букмекерські агентства. Торгівля на Forex тут буде представлена як гра на тоталізаторі. Ситуація лише останнім часом стала змінюватися, проте поки тільки в сфері ліцензування.

4. Маніпулювання котируваннями. Брокери в Україні придумали цілий ряд схем, що збільшує їх дохід. Так, наприклад, брокер може "засовувати" ціни, тобто встановлювати для себе вигідні курси валют, які будуть невигідні трейдерам.

5. Доступ для всіх. Хибна думка, що формують українські брокери, щоб знову ж збільшити свої доходи, - це доступність торгівлі на валютному ринку Forex. Вважається, що на ринку можуть торгувати практично всі, кому є 18 років. І тут стає неважливим, чи є у трейдера певний досвід, знання, інсайдерська інформація. Брокери пропонують вихід на ринок людям з депозитом, починаючи від тисячі рублів. В цьому і полягає доступність для всіх.

В цілому Forex в Україні все ще інституційно не організовано. Практично повністю відсутнє законодавство щодо ринку Forex. Немає законодавчих актів, немає статистики, немає гарантій, крім доброї волі до співпраці самих його учасників, тому ніщо не заважає брокерам маніпулювати котируваннями або зовсім зникати з клієнтськими грошима.

В Україні немає більш-менш серйозних недержавних саморегульованих організацій, які б ефективно захищали інвесторів, як в

США і у Великобританії. Однак все ж Україна починає слідувати по шляхах Заходу. Так, починаючи з 2006 року ліцензії компаніям, що працюють на Forex, а також цей орган продовжив реалізовувати свою функцію контролю і за Forex, зараз же всі повноваження передані підрозділам Національного банку. У квітні 2013 року до Верховної Ради передано законопроект про регулювання діяльності Forex-компаній. У ньому встановлюються зміни, що стосуються обов'язків Forex-дилера розробити правила здійснення операцій, порядок визначення ціни угоди, термін її виконання, порушення, які можуть виникати при оскарженні угод. Законопроект повинен був бути розглянутий 19 березня 2014 року при другому читанні у Верховній Раді України, однак через геополітичної ситуації і зростання тиску на українську валюту, був відкладений на невизначений термін. І ось через деякий час законопроект прийняли 16 грудня в третьому читанні, проте, на думку ряду брокерів, закон ще досить "сирий", і нерегульований ринок рік точно буде не під контролем.

Розглянувши основні положення, що стосуються функціонування міжнародного валютного ринку Forex, а також механізм функціонування Forex в розвинених країнах, на прикладі США і Великобританії, виявивши основні проблеми, які ми маємо в Україні в даній галузі, слід сказати про те, що все ж Україні не варто стояти на місці, вона старанно переймає західний досвід в регулювання міжнародного валютного ринку. Звичайно ж, існують гострі проблеми, які вимагають якнайшвидшого вирішення: необхідність формалізації даної діяльності і закріплення положень про неї законодавчо окремим нормативно-правовим актом. З огляду на той факт, що Forex в Україні має трохи більше 20-ти річний досвід розвитку, варто сказати, що попит не змусить себе довго чекати, а конкуренція фірм-брокерів при безпосередній участі держави створить добрий ґрунт для успішної і чесної торговельної діяльності в Україні.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БРОКЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ВАЛЮТНОМУ РИНКУ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

За результатами випускної роботи можна зробити наступні висновки. Валютний ринок є офіційний фінансовий центр, де зосереджена купівля-продаж валют і цінних паперів в іноземній валюті на основі попиту і пропозиції і визначається курс іноземної валюти щодо грошової одиниці даної країни. Безумовно, валютний ринок є частиною фінансового ринку країни, що існує поряд з іншими видами ринку, такими, як ринок цінних паперів, обліковий ринок, ринок короткострокових кредитів і т. д.

Однак на відміну від інших видів ринку валютний ринок має свої особливості:

- не має чітких географічних кордонів;
- не має певного місця розташування;
- функціонує цілодобово;
- на ньому може діяти необмежене число учасників;
- має високий ступінь ліквідності.

Основними учасниками валютного ринку є банки та інші фінансові установи, брокери і брокерські фірми, а також інші учасники. Валютний ринок виконує наступні основні функції:

- сприяє інтеграції національної економіки у світову шляхом організації механізму обміну національних грошей на іноземні, а значить, і подальшому процесу суспільного розподілу праці і спеціалізації окремих країн на виробництві певної продукції, що в кінцевому підсумку стимулює конкуренцію і ринковий спосіб ведення господарства;
- є альтернативною формою вкладення грошового капіталу в країнах зі слабкою національною валютою, оскільки покупка "твердих"

валют дозволяє інвесторам знизити втрати своїх реальних заощаджень при високих темпах інфляції на внутрішньому ринку;

– дозволяє отримувати високі прибутки по ризикових операціях спекулятивного характеру на ринках термінових контрактів, а також страхуватися від валютних ризиків.

Головним завданням валютного ринку, є організація безперебійної системи обміну національних грошових одиниць, які є законним платіжним засобом тільки на території даної держави, на іноземні. Отримання ж прибули на валютному ринку, як уже зазначалося вище, випливає скоріше з угод спекулятивного характеру і тому, є для більшості учасників зовнішньоекономічної діяльності лише вторинної метою участі на ринку валют. валютний капітал ринок національний

Основними операціями валютного ринку в України є:

– відкриття та ведення валютних рахунків клієнтури;

– неторгові операції комерційного банку;

– встановлення кореспондентських відносин з іноземними банками;

– конверсійні операції;

– операції по міжнародних розрахунках, пов'язані з експортом та імпортом товарів і послуг;

– операції по залученню та розміщенню банком валютних коштів.

У сучасних умовах особливої актуальності набуває визначення ролі валютного регулювання, вибір його форм і інструментів для реалізації валютної політики держави з метою підтримки рівноваги платіжного балансу, протидії витоку капіталу і забезпечення припливу іноземних інвестицій, захисту внутрішнього валютного ринку від негативного впливу іноземного спекулятивного капіталу. Валютний контроль - це визначення ступеня відповідності (невідповідності) реального процесу ведення валютних

операцій законодавчо встановленим валютним обмеженням. Умови здійснення валютного контролю:

а) наявність валютних обмежень на валютному ринку;

б) регламентація обліку та звітності за валютними операціями.

Метою валютного контролю є забезпечення дотримання валютного законодавства при здійсненні валютних операцій.

Основними напрямками валютного контролю в Україні є:

– визначення відповідності проведених валютних операцій чинному законодавству і наявності необхідних для них ліцензій і дозволів;

– перевірка виконання резидентами зобов'язань в іноземній валюті перед державою, а також зобов'язань з продажу іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку;

– перевірка обґрунтованості платежів в іноземній валюті;

– перевірка повноти і об'єктивності обліку і звітності по валютних операцій, а також по операціях нерезидентів у національній валюті.

Посилення ролі брокерської діяльності та поглиблення її спеціалізації на українському фондовому ринку пов'язане з наступними причинами:

– ускладненням технологією ринку цінних паперів;

– зі збільшенням конкуренції та прагненням до оптимізації обслуговування угод.

Всі ці процеси впливають на збільшення різноманітності брокерів на ринку цінних паперів. Західні ринки цінних паперів більш розвинені, так як мають більш розвинену інфраструктуру, яка забезпечує високотехнологічний процес торгівлі цінними паперами.

Український ринок цінних паперів з плином часу змінив свою структуру. Це призвело до появи нових видів брокерських послуг. Спочатку, брокерська діяльність представляла собою:

– прийом клієнтських ордерів і виведення їх на ринок;

– надання консультацій по купівлі / продажу цінних паперів;

– забезпечення управління фондовим портфелем.

На сьогоднішній день український ринок цінних паперів є частиною світового ринку. Активність учасників ринку і розширення інвестиційних потоків направлено на поліпшення інвестиційного клімату.

Гостра чутливість українського фінансового ринку до зовнішніх і внутрішніх шоків, а також непрозорі і не завжди дієві механізми захисту прав та інтересів інвесторів істотно тиск на рівень довіри інвесторів до українського фінансового ринку.

Положення посилюють недобросовісні практики учасників ринку, які, завдаючи шкоду інвесторам, проте, залишаються безкарними через відсутність необхідної юридичної бази.

У брокерській справі важлива швидкість реакції і вміння швидко і коректно зіставляти інформацію з різних джерел. А також необхідно грамотно викладати її клієнтам, щоб не допускати «сліпого» входження на ринок цінних паперів нових інвесторів.

Для того щоб підтримувати знання і підвищити професійний рівень брокерів Альфа Банку, необхідно проводити кожні 3 роки іспит з підтвердження кваліфікації. Недостатньо отримати кваліфікаційний атестат фахівця фінансового ринку, необхідно постійно розвивати навички та отримувати знання, так як змінюється економіка країни, нормативно-правові акти брокерської діяльності, права та обов'язки, як брокера, так і інвестора.

Проведення іспитів зменшить порушення в області брокерських послуг. Результати іспиту збільшать випадки виявлення некваліфікованих фахівців. НБУ анулює атестати при багаторазовому порушенні брокерської діяльності. Але ці заходи не зменшують ризики і втрати інвесторів (банків). Тому необхідно виявляти непрофесіоналізм спеціаліста на початковому етапі.

У кожній філії Альфа Банку в середньому працюють 2 - 3 брокера (брокер - менеджер, який приймає договори і доручення, і трейдер, тобто

фахівець, який виконує замовлення клієнтів на купівлю - продаж цінних паперів на біржі).

На проведення іспиту однієї філії Альфа Банку необхідно затратити 7600 грн. У цю вартість входить:

– друк бланків, необхідних для заповнення відповідей (300 грн.)
– друк тестів (600 грн.);
– складання тестів (1200 грн.);
– організаційні моменти (2000 грн.);
– оплата послуг спостерігача (1500 грн.);
– обробка бланків (2000 грн.).

Тривалість іспиту становить 60 хв. Тест складається з 60 питань. На кожне питання дається 1 хвилина. У кожному питанні мається на увазі тільки одну правильну відповідь з чотирьох запропонованих.

Друк бланків і тестів проводиться в копіювальних центрах, на спеціальному папері.

Складанням тестів займається керівник філії. Всі тести з брокерської діяльності у відкритому доступі. Для того щоб підготуватися до майбутнього іспиту, брокерам необхідно буде вивчити і повторити теоретичні основи, які також знаходяться у відкритому доступі. Вся необхідна інформація знаходиться в нормативно-правових актах.

До організаційних моментів відносяться:

– утвердження єдиної розкладу іспиту;
– інформування про проведення іспиту.

В якості спостерігача може виступати будь-який фахівець банку, за винятком фахівця з брокерського обслуговування.

Обробка бланків займає не більше трьох календарних днів після проведення іспиту.

На іспиті забороняється спілкуватися один з одним, а так само мати при собі довідкові та додаткові матеріали.

При не проходженні іспиту, фахівця брокерського обслуговування слід або позбавити премії, або звільнити. Це рішення приймає керуючий філією.

Альфа Банк має близько 110 підрозділів і філій. Загальні витрати на здійснення даної рекомендації становить: 7600 грн. * 110 філій = 836000 грн. Дані витрати не є великими порівняно з фінансовим результатом банку. Дані представлені на офіційному сайті «Альфа Банк». За 2019 рік фінансовий результат дорівнює 1591 млн. грн., за 2018 рік - 1258 млн. грн., за 2017 рік – 655 млн. грн.

Проведення іспитів підвищить професійний рівень брокерів Альфа Банку, що позитивно позначиться на репутації банку, а так само на числі клієнтів. Національний Банк України встановлює план по залученню клієнтів. Дана рекомендація забезпечить виконання поставлених обсягів.

Брокерське обслуговування в Альфа Банку є досить складним об'єктом управління. Рекомендація щодо впровадження іспиту раз в три роки дасть безліч переваг. Наприклад, репутація банку буде поліпшуватися, а значить підвищитися конкурентоспроможність. Це приверне нових клієнтів, отже, підвищитися торговий оборот. Позиції в рейтингах будуть підніматися вгору.

Професіоналізм працівників зменшить шанс виникнення ризиків, при вчиненні брокерських операцій. Отже, в банку не буде відбуватися недоотримання прибутку.

Розвиток брокерського обслуговування пов'язано зі значною кількістю суперечливих тенденцій, які визначають багато процесів в цій сфері банківської діяльності та які вимагають обліку при вдосконаленні діяльності комерційного банку на цьому сегменті банківської діяльності.

Стратегія банку та його філії в частині роботи на ринку цінних паперів визначається макроекономічними факторами, пов'язані з розвитком ринку цінних паперів, динамікою зростання доходів населення, з особливостями законодавчого регулювання брокерської діяльності.

Ступінь розвитку ринку цінних паперів і його інституційного середовища впливає на широту і якість брокерських послуг. Збільшення

обсягів і різновидів цінних паперів, ускладнення інструментів і технологій ринку цінних паперів підвищує привабливість брокерського обслуговування. Розвиток технології-брокерського обслуговування вимагає від комерційного банку впровадження новітніх засобів автоматизації підрозділів беруть участь в брокерське обслуговування. Крім того, крім необхідності постійної новації в самій технології обслуговування клієнтів, потрібна безперервна модернізація програмного забезпечення системи брокерського обслуговування, модифікація її технічного обладнання. Це виражається в необхідності зміни організації структури та кадрового складу забезпечують підрозділів, внутрішніх технологічних документів, договірної бази і т.д.

Що стосується законодавчого регулювання відносин у сфері брокерської діяльності, то воно є явно недостатнім. Чинне цивільне, банківське законодавство, законодавство про ринок цінних паперів далеко не скрізь і не завжди в змозі підтримати складаються на їх основі відносини і процеси соціально економічного розвитку. У зв'язку, з чим представляється виключно важливим подальший розвиток і вдосконалення правових норм, пов'язаних з:

– дієвою системою заходів щодо захисту прав і законних інтересів інвесторів на ринку цінних паперів;

– місцем і природою договору про брокерське обслуговування на ринку цінних паперів;

– прихильністю принципам етики і сумлінності при виконанні банком-брокером договірних зобов'язань;

– упорядкуванням прав і обов'язків сторін, посиленням заходів відповідальності;

– недопущенням конфлікту інтересів;

– ефективним контролем за діяльністю банків-брокерів;

– чітким відокремленням брокерської діяльності банків від інших юридичних осіб з метою адекватного управління ризиками.

Таке вдосконалення законодавства в сфері регулювання брокерської діяльності з одного боку має підвищити рівень захисту прав і інтересів інвесторів, а з іншого боку знизити ризики для комерційних банків.

На мікроекономічному рівні до числа найважливіших напрямків вдосконалення брокерського обслуговування слід віднести оптимізацію організаційних процедур, що регламентують порядок функціонування брокерського обслуговування, інформаційно-технічних, управлінських, фінансово-економічних процедур.

До організаційних процедур, що регламентує порядок функціонування системи брокерського обслуговування необхідно віднести наступні розділи:

– правила відкриття та закриття особових рахунків, рахунків депо;

– правила здійснення відокремленого обліку грошових коштів і цінних паперів;

– правила забезпечення розрахунків за операціями купівлі-продажу цінних паперів, що здійснюються банком за рахунок та за дорученням клієнта;

– правила перерахування грошових коштів клієнта відповідно до його розпорядженнями;

– правила ведення особових рахунків і рахунків депо клієнта;

– правила здійснення угод купівлі-продажу цінних паперів за дорученням клієнта;

– правила надання клієнту звітів по всіх угодах і операціях;

– правила надання клієнту інформаційних матеріалів по ринку цінних паперів;

Зміст правил і процедур, що описують дію системи брокерського обслуговування повинно відповідати вимогам нормативних документів, що регламентують порядок здійснення брокерської діяльності, і крім того, враховувати загально банківську систему управління і систему ухвалення рішень, що склалася в банку.

При управлінні брокерським обслуговуванням комплекс проблем, які стоять перед комерційним банком в цілому і його філіями, полягає в оптимізації цього процесу на основі зниження сукупних витрат, зниження ризиків, забезпечення керованості кожної окремої операції в рамках загального функціонування брокерського обслуговування в комерційному банку.

Як показав аналіз запропонованих в роботі показників оцінки ефективності брокерського обслуговування та його окремих елементах вимагає впровадження адекватних форм управлінського обліку, що дозволяють оцінювати діяльність кожного фахівця, підрозділів, що визначає особливі вимоги до аналітичної роботи. Іншою проблемою, крім розробки спеціальних форм управлінського обліку, є проблема управління ризиками.

Запропонована в дипломній роботі класифікація ризиків брокерського обслуговування, управлінські методи зниження ризиків припускають також високий рівень аналітичної роботи в банку, оскільки для грамотного управління ризиками системи брокерського обслуговування необхідна надійна статистична база, формування якої є трудомістким, але в цілому необхідним процесом, оскільки в міру розвитку української банківської системи рівень банківської конкуренції буде зростати і недооцінка системи управління ризиками практично по кожній банківській операції може привести до зниження ефективності діяльності банку, втрати його позицій на ринку брокерських послуг зокрема, так і банківських послуг в цілому.

Важливою складовою частиною процесу вдосконалення брокерського обслуговування є технічна політика комерційного банку. При цьому особою проблему представляє забезпечення комплексної інформаційної захисту комерційного банку, що, у свою чергу, пов'язано безпосередньо з параметрами технічних засобів, з необхідністю проведення постійної аналітичної роботи щодо вдосконалення захисту інформаційних мереж комерційного банку. Тому завдання вибору інформаційних продуктів, що забезпечують функціонування брокерського обслуговування, є областю, в

якій управлінські рішення повинні прийматися з урахуванням інтересів і можливостей комерційного банку.

Важливим напрямком розвитку брокерського обслуговування є формування системи мотивації співробітників, зайнятих в цій сфері. Система мотивації може бути побудована на поєднанні моральних і матеріальних стимулів.

З огляду на трудомісткість операцій брокерського обслуговування, складність спілкування з потенційними клієнтами, на нашу думку, в комерційному банку необхідно обґрунтувати систему нормативів для банківських фахівців, що відбивають специфіку брокерського обслуговування, що дозволить реально оцінювати внесок кожного співробітника.

Підвищення ефективності діяльності банку за окремими напрямами передбачає необхідність підвищення кваліфікації співробітників через спеціальні семінари, лекції, тренінги.

Важливою складовою частиною вдосконалення процесу управління брокерським обслуговуванням є фінансово-економічна робота, яка передбачає досить широке коло завдань, вирішення яких необхідне для підвищення ефективності системи брокерського обслуговування. Це перш за все, питання управління витратами, управління прибутком, побудови системи економічних відносин між філіями, головним банком і додатковими офісами.

Таким чином, вдосконалення управління брокерським обслуговуванням в комерційному банку пов'язано: з факторами внутрішнього середовища банку: ресурсами, технологіями брокерського обслуговування, фахівцями, які в значній мірі визначаються самим комерційним банком.

Такий підхід, на нашу думку, дозволить створити передумови для вирішення складних проблем, що стоять перед комерційними банками в сучасних умовах і пов'язаних з пошуком нових форм і методів підвищення ефективності брокерського обслуговування.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Брокерське обслуговування на сучасному ринку банківських послуг займає широку нішу, незважаючи на те, що має ряд особливостей. Брокерська діяльність - це діяльність по здійсненню цивільно-правових угод з цінними паперами від імені та за рахунок клієнта (в тому числі емітента емісійних цінних паперів при їх розміщенні) або від свого імені і за рахунок клієнта на підставі відплатних договорів з клієнтом. Однією з головних особливостей брокерських послуг є те, що здійснювати їх можна в Україні, тільки в разі якщо є ліцензія професійного учасника ринку цінних паперів, видана Федеральною службою з фінансових ринків, а також тільки в тому випадку, якщо брокер є зареєстрованим юридичною особою.

Брокерська діяльність більше схильна до фінансових ризиків через те, що вони є найбільш критичними. Фінансові ризики, а так само чинники, які надають на них вплив, можуть негативно відбитися на капіталі банку і на фінансовому результаті. Фінансові ризики вимагають особливих підходів до управління. Втрати, пов'язані з фінансовими ризиками, можуть бути: допустимими, критичними і катастрофічними. щоб відбувалося стабільне функціонування брокерських операцій, необхідно проаналізувати вплив і наслідок кожного ризику.

Як брокер, Альфа-Банк надає наступні послуги:

– брокерське обслуговування компаній і фізичних осіб;
– послуги брокера з використанням програми «Альфа-Директ»;
– послуги брокерського обслуговування на ринку деривативів.

SWOT - аналіз показав, що Альфа-Банк успішно впроваджує нові технології і створює нові продукти, а так само він може диверсифікувати свою політику відповідно до розширюються можливостями і робити ставку на свої сильні позиції.

Велика увага Альфа-Банк приділяє ефективному управлінню фінансовими ризиками. Це необхідно для оптимального співвідношення

рівня ризику і прибутковості. Система управління ризиками вибудовується на принципах, відповідають законодавству України, міжнародними стандартами та кращим практикам управління ризиками. У банку впроваджені внутрішні процедури оцінки достатності капіталу, здійснюється стрес-тестування достатності капіталу з урахуванням результатів стрес - тестування значущих ризиків, які враховуються при плануванні діяльності.

В результаті проведеного дослідження зроблені наступні висновки та пропозиції:

1. Інтеграція брокерської діяльності на мікрорівні в рамках однієї організації обумовлена спільністю їх організаційно-правових умов, а також економічною доцільністю. Інтеграція брокерської діяльності тягне за собою вигоди від диверсифікації, зростання масштабів діяльності, зниження витрат у розрахунку на одну угоду. У той же час брокерська діяльність встановлює межі інтеграції і створює об'єктивну основу для конфлікту інтересів, який може і повинен бути подоланий за допомогою дотримання ряду організаційно - економічних заходів, пропонованих в дослідженні.

2. Результатом спільної діяльності брокерів на макрорівні є загальне підвищення ефективності функціонування фондового ринку, тобто якість виконання всіх його функцій. Брокерські організації, взяті в сукупності, утворюють єдину макроекономічну структуру, визначену в роботі умовно, як «Сукупний брокер», яка займає центральне місце на ринку цінних паперів і грає ключову роль в макроекономічному процесі руху грошових потоків інвесторів і емітентів.

3. Інтегровані брокерські організації сприяють формуванню інтегрованого фінансового ринку, в тому числі долаючи його регіональну фрагментарність, а також сприяють інтенсифікації макроекономічної процесу трансформації заощаджень в інвестиції.

4. Оцінюючи розвиток фондового ринку в Україні в цілому і аналізуючи його функції, слід зазначити, що розглянуті обставини сприяють підвищенню активності брокерських організацій та розвитку конкуренції між

ними, при цьому інтенсифікуються процеси реорганізації в формі злиття та приєднання. Тим більше, що в Україні відсутня явна спеціалізація компаній за напрямками брокерських послуг. Навпаки, для сучасного етапу розвитку українського фондового ринку характерна універсалізація послуг фінансового посередництва. Комерційні банки все більш активно залучаються до операції на фондовому ринку, включаючи брокерські послуги. У той же час небанківські брокери все більш активно створюють фінансові холдинги, що включають банки, страхові організації та інших посередників.

5. Брокерська організація може значно підвищити свою роль на ринку цінних паперів, отримавши статус маркет-мейкера. Отримання даного статусу означає для професійного учасника ринку цінних паперів якісно новий етап інтеграції брокерської діяльності з великими можливостями і новим рівнем відповідальності. Виконуючи функції маркет-мейкера на найбільших торгових майданчиках країни, брокерська організація стає впливовим регулятором руху грошових потоків на макроекономічному рівні. Крім того, маркет-мейкер отримує додаткові можливості щодо задоволення потреб своїх власних клієнтів. В цілому статус маркет-мейкера дозволяє професійному учаснику ринку цінних паперів посилити синергетичний ефект від інтеграції брокерської діяльності.

6. Обґрунтовано доцільність активного розгортання в країні процесу інтеграції брокерського бізнесу, що базується на таких тенденціях, які формуються в українській економіці, як посилення концентрації національного фінансового капіталу за допомогою укрупнення фінансових інститутів за рахунок консолідації банківського та небанківського (страхового, пенсійного, капіталу керуючих компаній) капіталів при активній державній підтримці, зростання масштабів транскордонного фінансування українського бізнесу з використанням боргового механізму і регулярної практики, транснаціоналізації українських компаній, зміни принципів менеджменту розвитку українських компаній.

7. Визначено, що в силу діючих обмежень та недалекоглядності українського податкового законодавства брокери активно не інвестують свій капітал на ринках. В результаті сенс функціонального поділу і окремого ліцензування брокерів втрачається.

8. Найбільш динамічним напрямком розвитку інтегрованого брокерського бізнесу є системи інтернет-трейдингу, які частково є рішенням проблем трансформації приватних заощаджень в інвестиції на фондовому ринку. Конкуренція на ринку інформаційних брокерських систем обумовлює активний розвиток їх функціонального насичення.

9. Перспективним напрямом розвитку брокерського бізнесу є створення фінансових супермаркетів з наданням клієнтам

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України « Про цінні папери та фондовий ринок» [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text

2. Закон України « Про страхування»[Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text

3. Закон України « Про споживче кредитування»[Електроний ресурс].– Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text

4. Постанови правління національного банку України від 08.06.2017 №50 «Про впорядкування діяльності кредитних посередників у сфері споживчого кредитування на ринку банківських послуг» [Електроний ресурс].– Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0050500-17#Text

5. Банківські ризики и методи їх оцінки [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://www.rae.ru/forum2012/231/898/

6. Брокерська діяльність [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/law/podborki/brokerskaya_deyatelnost/

7. Брокерські операції [Електроний ресурс].– Режим доступу: https://finbook.news/kredit-book/brokerskie-operatsii-12894.html/

8. Бухгалтерська звітність «Альфа Банк» [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://alfabank.ru/about/annual_report/

9. Валютний ризик [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.risk24.ru/valriski.htm/

10. Види і класифікація ризиків [Електроний ресурс].– Режим доступу: http://www.risk24.ru/vidi.htm/

11. Все що потрібно знати про брокерські рахунки [Електроний ресурс].– Режим доступу: https://market-lab.org/Broker-Brokerage-AccountBCS-Valentina-Platonova-2015/

12. Інфляційний ризик [Електроний ресурс].– Режим доступу: http://allfi.biz/glossary/eng/I/inflation-risk.php/

13. Класифікація фінансових ризиків брокерських компаній і їх фактори для вирішення задач управління ризиками [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://www.scienceeducation.ru/ru/article/view?id=14210/

14. Консультант Плюс – надійний правовий захист [Електроний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10148/408acf3ff12f54delcl8aedf9abbd52be06fc397/

15. Хто такий брокер [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://offshore4you.info/broker-prodayushhij-uspex/

16. Методи оцінки банківських ризиків [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://lawbook.online/pravo-rossii-bankovskoe/metodyi-otsenkibankovskih-54412.html/

17. Нормативно-правова база брокерської діяльності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http: // crofr.net/index.php?page=regulatory-andlegal-framework&page_num=1/

18. Переваги брокерського обслуговування [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://nrb.ru/corporate-clients/broker-services/

19. Ризики брокерсько-дилерської діяльності [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://mirznanii.com/a/3244/riski-brokerskodilerskoy-deyatelnosti/

20. Ризик ліквідності [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http: //www/risk24.ru/risklikvid.htm/

21. Сутність брокерських операцій [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://bibliotekar.ru/biznes-51/41.htm/

22. Фактори, що впливають на виникнення ризиків [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://studbooks.net/768160/ekonomika/faktory

23. Фінансові ризики [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://utmagazine.ru/posts/7572-finansovyy-risk/

24. Що таке брокерська діяльність [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://fb.ru/article/3552/chto-takoe-brokerskaya-deyatelnost/

25. Зайцев, О. В. Гроші та кредит. Лекційне викладення: навч. посіб. /О. В. Зайцев. – Суми : СумДУ, 2010. – 179 с

26. Перспективы валютного рынка: в Нацбанке рассказали, от чегобудет зависеть курс гривни [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.unian.net/economics/finance/koronavirus-i-krizis-perspektivyvalyutnogo-rynka-v-nacbanke-rasskazali-ot-chego-budet-zaviset-kurs-grivninovosti-10970447.html

27. Курс доллара на межбанке [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://minfin.com.ua/currency/mb/

28. Валютний контроль по-новому: що змінилося? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-tafinansove-pravo/valyutniy-kontrol-ponovomu-shcho-zminilosya.html

29. Без МВФ Україну чекає девальвація і скорочення валютних резервів, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.rbc.ua/ukr/news/mvf-ukrainu-zhdet-devalvatsiya-sokrashchenie1587718310.html

30. Международный валютный рынок. Основные мировые валюты. [Електронний ресурс] // Мировая экономика, финансы и инвестиции. Режим доступу: https://gecont.ru/articles/currency/wcurren.htm

31. U.S. Commodity Futures Trading Commission. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cftc.gov/index.htm

32. Financial Services Authority. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fsa.gov.uk

ДОДАТКИ

Додаток А

Інтернет трейдинг на Форексі і фондових ринках з MetaTrader 5

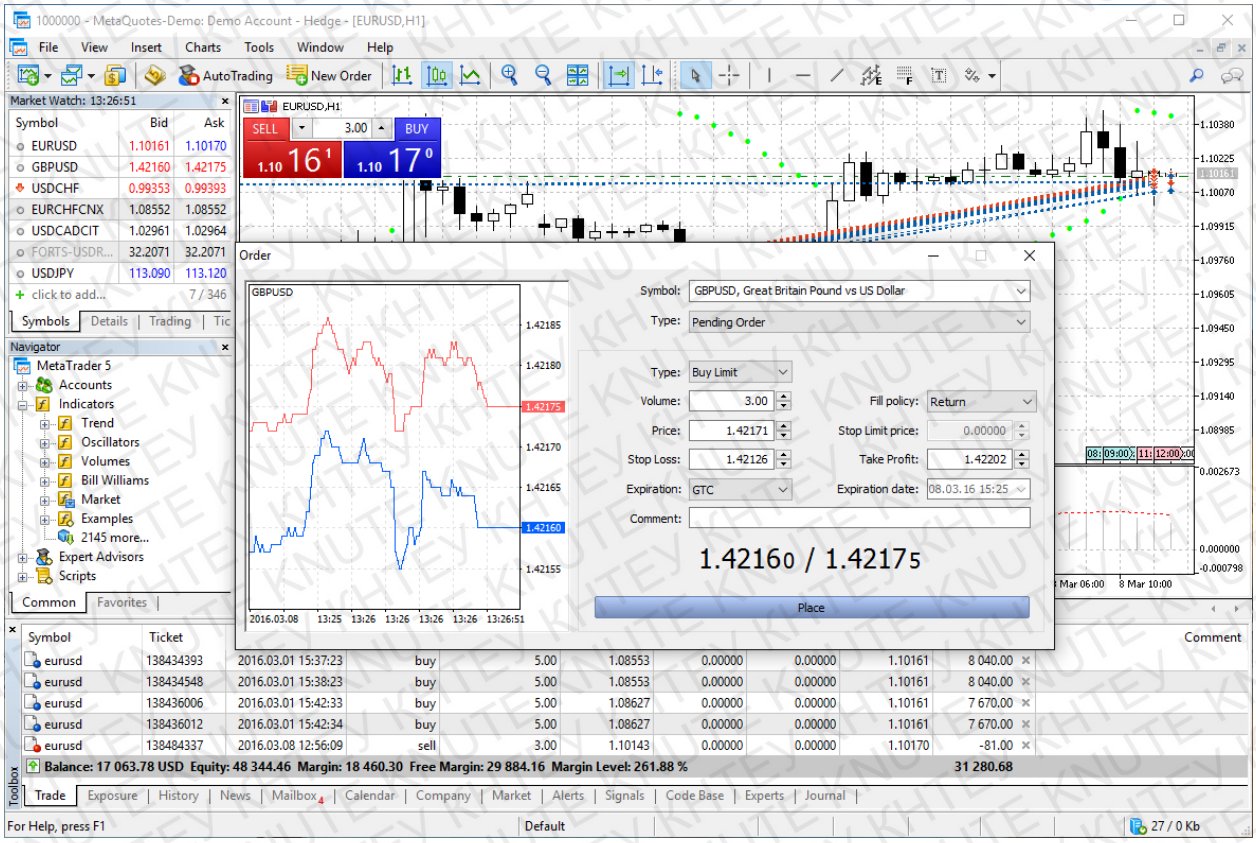

Додаток Б

Торгова платформа для Форекса MetaTrader 4

Додаток В
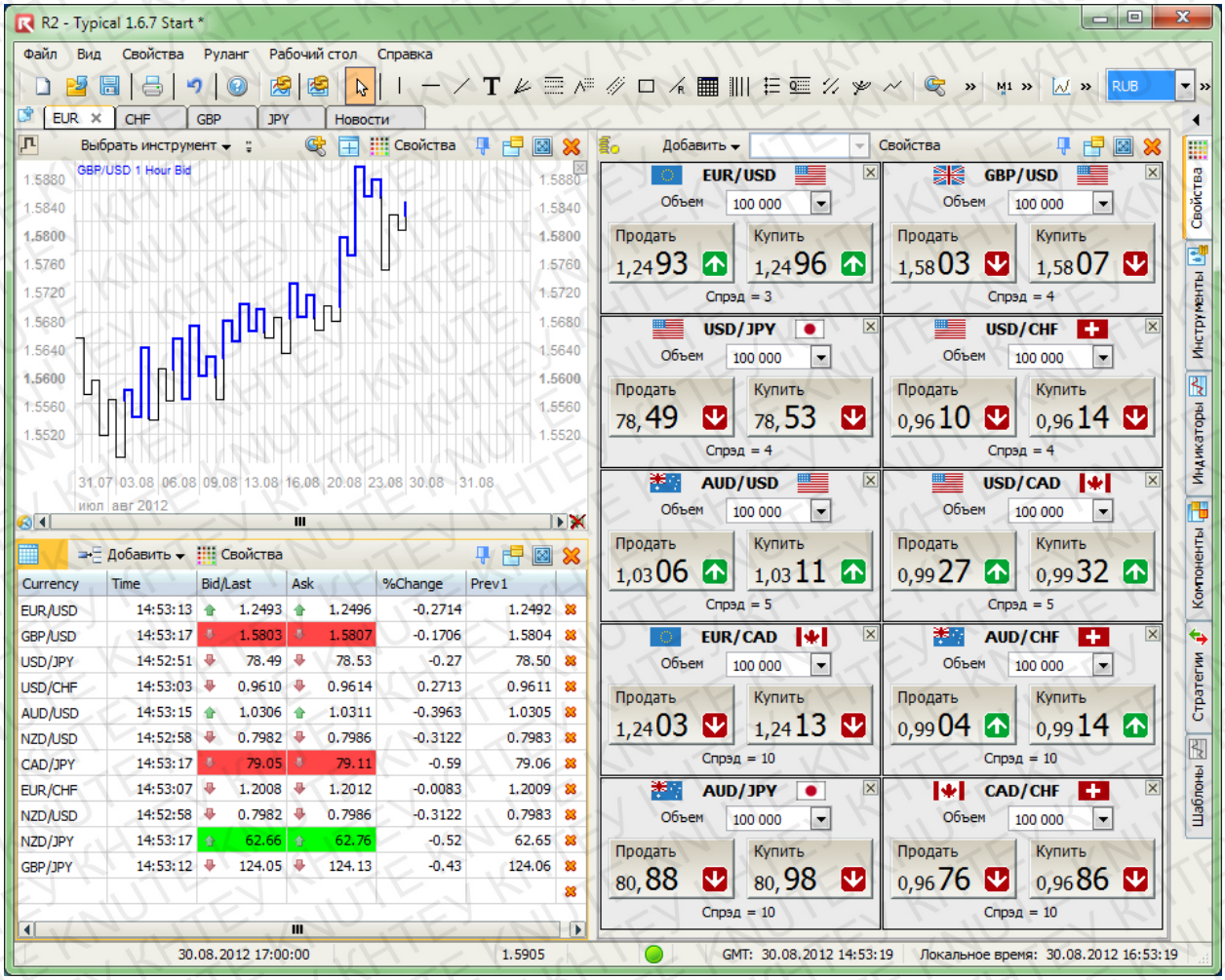
Торгова платформа для Форекса Rumus